

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra bezpečnostních studií

Islamistický fundamentalismus a terorismus

Diplomová práce

Islamist fundamentalism and terrorism

Master thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

doc. Dr. Ing. Štefan DANICS, Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Bc. Anna KRAMLOVÁ

PRAHA

2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Ve Zdíkově, dne 20. 2. 2022

Bc. Anna KRAMLOVÁ

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu diplomové práce doc. Dr. Ing. Štefanu Danicsovi, Ph.D. za metodické vedení, podporu a cenné připomínky.

Ve Zdíkově, dne 20. 2. 2022

Bc. Anna KRAMLOVÁ

ANOTACE

Diplomová práce analyzuje náboženský fundamentalismus s důrazem na islámský salafismus, který představuje netolerantní a nenávistný výklad islámu, přičemž často dovádí jedince k násilí. Cílem práce je objasnit islámský fundamentalismus jako militantní nárok na pravdu, zejména pak salafismus, který hodlá nastolit globální chalífát i za použití džihádu a teroristického násilí. V práci autorka analyzuje vybrané teroristické útoky motivované radikálním islámem a zdůrazňuje, že Islámský stát představuje permanentní nebezpečí pro Evropskou unii, protože jeho militantní ideologie poražena nebyla. V tomto ohledu potom mapuje aktuální protiteroristická opatření Evropské unie.

KLÍČOVÁ SLOVA

Islámský fundamentalismus * salafismus * radikální islám * džihád * globální chalífát * teroristické útoky * protiteroristická opatření

ANNOTATION

The thesis analyzes religious fundamentalism with an emphasis on Islamic Salafism, which is an intolerant and hateful interpretation of Islam, often leading individuals to violence. The aim of the thesis is to clarify Islamic fundamentalism as a militant claim to truth, especially Salafism, which intends to establish a global caliphate even using jihad and terrorist violence. In this work, the author analyzes selected terrorist attacks motivated by radical Islam and emphasizes that the Islamic State poses a permanent danger to the European Union because its militant ideology has not been defeated. In this regard, it then maps the European Union's current counter-terrorism measures.

KEYWORDS

Islamic fundamentalism * Salafism * Radical Islam * Jihad * Global caliphate * Terrorist attacks * Counter-terrorism measures

OBSAH

OBSAH	5
ÚVOD.....	6
1 VYMEZENÍ POJMŮ	8
1.1 Náboženství a islám.....	8
1.1.1 Historické pozadí muslimských komunit v EU	9
1.1.2 Pět pilířů islámu či pět povinností	11
1.1.3 Sunnité a Šíité	14
1.2 Islámský fundamentalismus a islamismus	15
1.2.1 Wahnábismus.....	19
1.2.2 Tradicionalistický fundamentalismus	20
1.2.3 Modernistický fundamentalismus.....	20
1.3 Salafismus a jeho typologie	21
1.3.1 Typologie salafismu.....	23
1.3.2 Puristický salafismus	24
1.3.3 Politický salafismus	25
1.3.4 Salafistický džihádismus.....	26
1.4 Džihád.....	26
1.5 Náboženský terorismus.....	29
2. VYBRANÉ ISLAMISTICKÉ TERORISTICKÉ ÚTOKY V EU	33
2.1 Útok na Samuela Paty v Paříži	33
2.2 Teroristický útok ve Vídni	36
3. AKTUÁLNÍ PROTITERORISTICKÁ OPATŘENÍ V EU	40
3.1 Opatření vůči terorismu ze strany EU	40
3.2 Opatření proti terorismu ze strany jednotlivých vybraných států	45
Německo.....	45
Francie.....	49
Česká republika	52
ZÁVĚR	55
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	57

ÚVOD

K problematice islámského fundamentalismu a terorismu se autorka dostala po navázání na její bakalářskou práci, která se věnovala sektám a náboženským hnutím. Tuto problematiku autorka považuje jako logické navázání na tematiku rizikových náboženství a jejich hnutí, kdy se zaměřuje na islámský fundamentalismus a jeho tendence k násilí. Z tohoto důvodu se autorka rozhodla psát svoji diplomovou práci (dále jen DP) právě na téma islámského fundamentalismu a terorismu.

Náboženství a víra, koncepty, které jsou staré jak lidstvo samo. Nepochybně by každý ze čtenářů dokázal vyjmenovat alespoň ty nejzákladnější. Křesťanství, islám, judaismus, hinduismus, buddhismus a další. V historii se kvůli víře a náboženství vedly mnohé a dlouhodobé války. Někdo to může považovat za historickou záležitost. Ovšem vzhledem k událostem v posledních letech, kdy se na světové scéně objevil takzvaný Islámský stát, násilné teroristické činy ve jménu Alláha apod., lidé začali vnímat určité islamistické skupiny a jednotlivce jako každodenní bezpečnostní hrozbu.

Pro srovnání, vzpomeneme-li si na Křížáky a křížové výpravy, na Jezuitské řády a jejich násilné počínání při snaze o rekatolizaci atd. Opravdu se nyní extremističtí islamisté oproti ortodoxním křesťanům v historii tolik liší? Jak velkou představují hrozbu dnes radikální islamisté?

Velmi často se dnes můžeme setkat s různými názory na náboženství, které často vedou do vyhrocených debat plných různých dogmat, předsudků, a také dezinformací, které plynou především z veřejně sdělovacích prostředků jako je internet a televize. Zejména islámské náboženství je velmi kritizováno, aniž by bylo kritizujícím plně pochopeno. Je nutné si uvědomit, že jakékoli náboženství bude-li vykládáno doslovně a radikálně, může se stát potenciálně nebezpečným a nemusí jít jen o islám.

Nelze samozřejmě význam a roli islámu v dnešním světě redukovat pouze na akce islamistických teroristických organizací, stejně tak ani nelze redukovat islám pouze na islámský fundamentalismus. Z toho důvodu si autorka klade

ve své práci za **cíl** objasnit základní pojmy jako je náboženství, základní proudy islámu, včetně pojetí islámského fundamentalismu a analyzovat salafismus jako radikální výklad islámu a jeho různé podoby. Dále autorka objasní problematiku džihádu a pojem islámského terorismu. V tomto ohledu přiblíží i vybrané aktuální teroristické útoky v EU a rozebere reakci státních orgánů v zemi, kde útok proběhl. V poslední části práce autorka přiblíží aktuální protiteroristická opatření na úrovni Evropské unie, ale i v některých unijních státech.

Při zpracování diplomové práce byly použity metody obsahové a komparativní analýzy zaměřené na vymezenou problematiku v odborné literatuře a odborných zdrojích. Při analýze stavu rozpracovanosti daného tématu v odborné literatuře byla identifikována řada publikací a odborných textů a dále informací, zpráv, diskusí na internetu a sociálních sítích. Pro potřeby diplomové práce mezi hlavní zdroje patřily: Štefan Danics a Ladislava Tejchmanová: Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus; Marek Čejka: Korán, meč a volební urna: zdroje a podoby islamismu; Pavel Barša: Západ a islamismus: střet civilizací, nebo dialog kultur?; Luboš Kropáček: Duchovní cesty islámu; L. Kropáček: Islámský fundamentalismus; L. Kropáček: Islám a Západ: historická paměť a současná krize; Thomas Schirrmacher: Fundamentalismus jako militantní pravdivostní nárok: když se náboženství stane nebezpečným; Christine Schirrmacher: Islám a západní společnost. A další publikace a zdroje, které jsou uvedeny v seznamu literatury.

Veškeré použité zdroje a jejich citace byly vytvářeny a kontrolovány prostřednictvím webových stránek Citace.com

1 VYMEZENÍ POJMŮ

Následující text je zaměřen na religiózní dimenzi islámu, zejména jsou prezentovány základní teze náboženského islámu a zamýšlí se zde nad jeho společnými znaky s ostatními monoteistickými náboženstvími. Dále text předkládá terminologické vysvětlení pojmů, které se v současné době v souvislosti s islámským náboženstvím používají a které bývají snadno zaměňovány. Jedná se především o pojmy islámský fundamentalismus, islamismus, salafismus, džihádismus a džihád. Notná část textu je také věnována charakteristice terorismu se zaměřením na islámský terorismus.

1.1 Náboženství a islám

K pochopení dalších souvislostí je vhodné pokusit se definovat, co je to náboženství, jakožto elementární pojem, od kterého se odvíjí další druhotné pojmy včetně islámské víry. *Náboženství* má řadu významů. Na stránkách Sociologického ústavu Akademie věd ČR ho definuje Ladislav Hora jako „...vztah člověka k tomu, co ho přesahuje, představa nebo jen pocit, že vedle světa přirozeného existuje nadpřirozený svět (síly, bytosti, mocnosti), a víra, že je člověk na této transcendentní skutečnosti nějakým způsobem závislý. Tato víra implikuje snahu navázat s nadpřirozenem přímý nebo zprostředkovaný styk...“¹

Může se jím brát i určitý soubor dogmat, který tvoří danou víru, a který skupina lidí hlásící se k té víře považuje za vlastní. V tomto smyslu můžeme hovořit o křesťanství, hinduismu, islámu aj. Náboženstvím v přeneseném významu můžeme chápat i určitý životní styl spojený např. s obřady nebo s určitou organizací.

Náboženství je jedna z podob uvědomělého vztahování člověka k celému světu, kdy se náboženství snaží o celostní interpretaci světa a postavení člověka

¹ HORA, Ladislav. Náboženství. *Encyklopedie.soc.cas.cz* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2020, 21.9. 2020 [cit. 2021-9-21]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/N%C3%A1bo%C5%BEenstv%C3%AD>

v něm. Náboženství bylo s lidstvem provázáno už od pravěku. Prvky religiozity můžeme pozorovat zpětně do minulosti už od dob, kdy lidé přisuzovali různé živelné a přírodní úkazy božstvům. Postupem času se vyvíjela různá náboženství, od pohanských, až po ty dnes více rozšířené, jako je i islámská víra.

Co se týče kořenů islámské víry, sahají až do 6. století našeho letopočtu, které je spojené s údajným narozením proroka Muhammada Ibn Abdulláha ve městě Mekka. Ten až ve svých čtyřiceti letech začal šířit prorocké kázání o nové víře založené na víře v jediného Boha. Do té doby Arabové na svém území uctívali polyteistické kultury. Muhammadovo učení se nazývalo *islám* – tedy „odevzdání se do vůle Boží“. Od té doby se islám začal velmi rychle šířit a stal se jedním z největších monoteistických náboženství na světě společně s křesťanstvím a judaismem.

1.1.1 Historické pozadí muslimských komunit v EU

Vzhledem k masivní globalizaci v posledních desítkách let, jejíž následky můžeme pozorovat ve všech odvětvích našeho života, je třeba si uvědomit, že tento fenomén nám přináší kromě mnoha pozitivních důsledků jako je například obohacení nejen kultury a celkově rozvoj multikulturalismu, rozvoj mezinárodního obchodu, ekonomický růst rozvojových zemí apod., také i potenciální možnost vzniku nových rizik.

Bereme-li v úvahu časy kolonizace, můžeme spatřovat společnou minulost severní Afriky a Francie; Bangladéše, Pákistánu a Indie s Velkou Británií. Díky kolonizaci, ve Velké Británii můžeme dnes najít zhruba čtyři miliony muslimů², ve Francii zhruba šest milionů muslimů³ a v Německu 5, 5 milionu muslimů⁴.

² Islam in the UK - Statistics & Facts. *Statista* [online]. Statista Research Department, 2021, 5.8. 2021 [cit. 2021-9-28]. Dostupné z: <https://www.statista.com/topics/4765/islam-in-the-united-kingdom-uk/>

³ HACKETT, Conrad. 5 facts about the Muslim population in Europe. *Pew Research Centre* [online]. Wahington DC, 2017, 29. 11. 2017 [cit. 2021-9-28]. Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2017/11/29/5-facts-about-the-muslim-population-in-europe/>

⁴ RUDNICKA J., Religion in Deutschland und weltweit - Statistiken. *Statista* [online]. 2021, 12.07.2021 [cit. 2021-9-28]. Dostupné z: <https://de.statista.com/themen/125/religion/>

První muslimové imigrovali do Německa před šedesáti lety za vyhlídkou práce, neboť probíhaly velké náborové akce za účelem doplnění chybějících pracovníků do nově vzniklých pracovních pozic na vzrůstajícím trhu práce. Později vlivem válek a revolucí, zejm. Islámské revoluci v Íránu 1979, irácko-iránské válce 1980-1988 a válce bývalé Jugoslávie se počet imigrantů a žadatelů o azyl několikanásobně zvětšil. K tomu je třeba připočítat vliv vysoké porodnosti.⁵

Problém nastává v momentě, kdy představa asimilace muslimských imigrantů se nestřetává s realitou. Došlo k situaci, kdy značná část muslimských imigrantů se nevzdala svých kulturních a náboženských hodnot, a naopak se uzavřela do jakési sociální bubliny, odmítla přijmout jakékoli hodnoty západní společnosti a vytvářela tak komunity, které žijí podle hodnot vracejících se ke kořenům islámu, a mimo jiné tak začalo vznikat podhoubí pro radikální výklad a způsob praktikování islámu. Vytváří se tzv. paralelní společnosti, kde platí odlišná pravidla pro život než v demokratickém státě.

Nastává tedy situace, kdy vlna muslimů, která imigruje do evropského státu, pravděpodobně v novém státě zůstane a kde také pravděpodobně budou žít i jejich potomci – tedy jejich počty se postupně budou zvětšovat, jelikož jejich domovská země jim nenabízí žádnou sociálně příznivou situaci v porovnání se zeměmi v Evropě. Zde může nastat potenciální problém právě v odmítnutí asimilace mezi západoevropskou společností a jejich norem a z toho pramenící riziko vzniku rizikových a fundamentalistických skupin.

Dnes je situace taková, že mnoho muslimů, včetně třetí generace stále neumí jazyk země, do které se jejich předkové přistěhovali (zejm. Francie a Německo). Právě překážka jazyka je asi největším problémem, který stojí na cestě k asimilaci. Nové generace tak stále zůstávají ve svém vlastním světě uprostřed státu, ve kterém žijí. V těchto paralelních subkulturách, které si utvářejí své vlastní čtvrti často začínají platit diametrálně odlišná pravidla od oficiálních norem daného demokratického státu. Muslimové si pak řeší věci po svém po vzoru jejich domovské země, odkud přišli. Jako příklad můžeme uvést fakt, že

⁵ SCHIRRMACHER, Christine. *Islám a západní společnost*. Praha: Návrat domů. 2017. ISBN 978-80-7255-400-3, s.7

mnoho mladých francouzských muslimů se domnívá, že právo šari'a má přednost před zákony republiky. Jen ve Francii takto vzniklo nespočet tzv. no-go zón, které se považují za „ztracená území“, neboť na těchto území platí výhradně právo šari'a a francouzské zákony nikoliv.

Často se můžeme setkat s tím, že mladí muslimové druhé a třetí generace v Německu praktikují islám konzervativněji a přísněji než jejich rodiče, kteří praktikují uvolněnou formu islámu. Kromě potřeby uchování vlastních tradic a snahy přiblížit se ke svým kořenům to může být také tím, že mladí, vzhledem k nedostatku znalosti jazyka se cítí v německé společnosti nepřijímání a diskriminováni, kdežto islám jim poskytuje identitu. Samozřejmě kombinace mnoha faktorů jako neznalost jazyka, pocit diskriminace a odmítání a zároveň časté návštěvy mešit, kde se káže odstup od německé společnosti a hlásá se islámská identita a turecký nacionalismus jsou velmi silným původcem neúspěšné integrace do společnosti.⁶

1.1.2 Pět pilířů islámu či pět povinností

Islám je charakterizován Koránem, v němž jsou slova Alláhova a dále je charakterizován slovy a činy proroka Mohammeda, ty můžeme nalézt v sunně. Sunnu pak můžeme hledat ve dvou náboženských textech – v súře a v hadísech. Súra v podstatě představuje Mohammedův životopis a v hadísech jsou obsaženy jeho činy prostřednictvím krátkých příběhů.

Základní náboženskou myšlenkou islámu je absolutní odevzdanost do Božích rukou – do rukou Alláha, jenž je považován za jediného Boha. Islám samozřejmě nemůžeme zaškatulkovat jen do oblasti náboženství. Jde o společenský systém, který obsahuje jak náboženství, tak tradici. Víra muslimů v mnohých ohledech zasahuje mnohem více do všedního života věřícího než u například křesťanství. Zasahuje od oblékání, přes manželství, až po válku a mír. Tradice jsou ve vztahu k náboženství pevně spjaty. Je třeba si ale uvědomit, že některé zvyky spojené

⁶ SCHIRRMACHER, Christine. *Islám a západní společnost*. Praha: Návrat domů. 2017. ISBN 978-80-7255-400-3, s. 22

s konzervativním pojetím islámu mohou být v opozici k zákonům západních zemí nebo mohou narážet na evropské kulturní zvyky (zejm. salafismus).

V původní historické formě islámu byl brán prorok Mohammed nejen jako náboženský vůdce, ale také jako zákonodárce ve světských záležitostech a velitel armády. V mnoha případech se Mohammed stavěl nad zákon a svá mimořádná práva odůvodňoval tím, že si nárokoval zjevení, která se vztahovala pouze na něho. Z tohoto můžeme vyvodit, proč je světovým cílem islámského hnutí obnovení této jednoty světského života islámského státu s náboženskou obcí pod vedením chalífy. V oblasti lidských práv muslimské organizace zdůrazňují, že islám ctí lidská práva, a dokonce uznává širší obsah lidských práv než západní společnost. Avšak problémem je, že všechna islámská vyhlášení lidských práv jsou uvozena preambulí, která obsahuje právo šarí'a a tím pádem má právo šarí'a přednost před ostatními právy. Tímto způsobem se často obchází lidská práva a překrucuje právo.⁷

Již během doby, když žil prorok Mohammed, byly ustanoveny základní pravidla, podle kterých by se měl každý muslim chovat. Tato pravidla jsou známá jako základní pilíře islámu.

Prvním pilířem je vyznání víry (*šaháda*). Je vyjádřena větou: "*Není boha kromě jediného Boha a Muhammad je jeho poslem a prorokem.*" Jak už bylo zmíněno, islám je monoteistické náboženství a muslimové vyznávají jediného boha Alláha. *Šaháda* vyjadřuje to, že cílem života je podřízení se Bohu, a to prostřednictvím přijetí a následování učení posledního proroka, Muhammada, kterého Alláh na zem vyslal jako svého posla. Pomocí *šahády* se také zve k modlitbě a můžeme jí vidět i na různých nápisech.⁸

Druhým pilířem je modlitba (*salát*). Jde o každodenní povinnost modlit se k Alláhu, a to pětkrát denně, od rozbřesku až do zapadnutí slunce a červánků, kdy končí poslední modlitba. Musí splňovat určité podmínky. Modlitbě předchází

⁷ SCHIRRMACHER, Christine. *Islám a západní společnost*. Praha: Návrat domů. 2017. ISBN 978-80-7255-400-3, s.14

⁸ Objevte Islám 12.: 5 pilířů Islámu (ÍMÁN). *IslamWeb.cz* [online]. Islámská nadace v Praze [cit. 2021-11-15]. Dostupné z: http://www.islamweb.cz/objevte_islam/12.htm

rituální omytí, které má také své podmínky. Při modlitbě je třeba dodržet přesná denní doba, správný směr k Mekce, zbožné předsevzetí, dále musí mít modlící se čistý oděv i čisté modlitební místo. Podle Kropáčka Muhammad považoval čistotu za polovinu víry. Důraz je kladen nejen na rituální čistotu, ale také na čistotu tělesnou a morální. Kromě povinných modliteb existuje i celá řada jiných nepovinných modliteb, např. pohřební modlitba.⁹

Dalším pilířem je povinný náboženský příspěvek/daň (*zakát*). Daň se skládá pro obecně dobročinné a prospěšné účely. Korán uvádí osm kategorií příjemců zakátu. Příjemci jsou chudí, nemocní a potřební, ale také konvertité, muslimští váleční zajatci, zadlužení muslimové, výběřčí zakátu, muslimští poutníci a ti, co se dají cestou džihádu. Nemusí jít o násilnou formu džihádu, ale jde o osoby, které dělají misijní činnost šíření islámu (*da'wa*).¹⁰

Čtvrtým pilířem je třicetidenní půst (*sawn, sijám*) v měsíci ramadánu. Je povinný pro každého dospělého tělesně a duševně zdravého. Půst platí jen v denní době a vztahuje se na jídlo, pití, kouření, pohlavní styk i záměrné zvracení. Kromě toho by se měl muslim vyvarovat pomluvám, svárům a měl by konat dobré skutky. Každý den půstu je možný nahradit buď jiným dnem během roku, nebo se za něj „vyplatit“ (*kaffára*) a to například formou příspěvku na dobročinné účely.¹¹

Pátým a posledním pilířem je pouť do Mekky (*hadždž*). Spočívá v povinnosti každého muslima (tělesně a duševně zdravého, který má i potřebné finance) vykonat alespoň jednou v životě pouť do Mekky. Vyjmuti jsou otroci a ženy bez manžela nebo jiného příbuzného, který by je tam doprovodil. Kropáček uvádí, že například bohatý nemocný může pověřit za sebe zástupce, který za něj pouť vykoná, přičemž mu hradí výlohy. Před poutí do Mekky by měl muslim zaplatit všechny dluhy a zabezpečit rodinu na dobu, po kterou nebude doma přítomen, dále zadostiučinit za svá předešlá provinění, a učinit předsevzetí, že

⁹ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 1993. ISBN 80-7021-125-3, s. 96-103

¹⁰ Tamtéž, s. 104-106

¹¹ Tamtéž, s. 107-109

bude nadále žít ctnostněji vůči Bohu i lidem. Dále si poutník musí obléct poutní šat. Ten, kdo vykonal pouť do Mekky, se následně těší úctě ve svém okolí.¹²

1.1.3 Sunnité a Šíité

Je vhodné se zmínit a odlišit sunnitský islám a islám šíitský. Sunnitský islám bere v potaz jako vládce muslimské komunity osobu, která pochází z kmene Kurajšovců, musí být zvolen komunitou a ve své pozici také potvrzen. Je označován jako chalífa a představuje soudce a vojevůdce, ale nikoliv učitele. Šíité hlásají, že nárok na vládu má pouze příbuzný Mohammeda, je označen jako imám (nelze zaměňovat za imáma označujícího vedoucího společné modlitby v sunnitském islámu) a má pozici náboženského vůdce, který s lidmi komunikuje pouze pomocí vzkazů. Má nevyšší autoritu jako učitel a je neomylný.¹³

Třicet let po Mohammadově skonu v roce 632 došlo k odchodu menší extremistické skupiny „cháridžovců“, kteří hlásali, že představitel muslimů nemusí pocházet z Prorokovy rodiny a nemusí být ani zvolen celou komunitou, kdo s nimi nesouhlasil, nebyl muslim a měl být odstraněn. Tato extremistická sekta raných muslimů byla zhruba dvě stě let pronásledována. Cháridžovci se ukryli v okrajových oblastech Ománu a Alžírsku, kde dodnes působí pod označením jako ibádovci.¹⁴

Sunnité věří v Ježíše jako proroka islámu, který se na konci časů vrátí zpět na zem. Co se týče dočasného manželství, které je uzavíráno na předem stanovenou dobu, považují Sunnité jako formu prostituce a je zakázáno. Šíité naopak věří, že na konci časů se na zem vrátí kromě Ježíše i „skrytý imám“.

¹² KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 1993. ISBN 80-7021-125-3, s. 110-113

¹³ SCHIRRMACHER, Christine. *Islám a západní společnost*. Praha: Návrat domů. 2017. ISBN 978-80-7255-400-3, s. 107

¹⁴ HILLENBRANDOVÁ, Carole. *Islám. Historie, současnost a perspektivy*. Praha: Paseka, 2017. ISBN 978-807432-685-1, s. 12

Dočasné manželství šíité považují za formu manželství, kterou provozoval i prorok Mohammed, a proto je dovoleno.¹⁵

Sunnitský islám následuje učení čtyř právních škol, které vycházely z děl významných teologů a právníků v časech raného islámu. Liší se zejména v jednotlivostech porozumění šarí'y a náboženské praxi, navzájem se tyto školy uznávají. Šíité rozvinuli své vlastní interpretace islámského práva. Neuznávají hadísy, odkazující na první tři sunnitské chalífy. Šíité se, pokud možno, modlí výhradně v šíitských mešitách a jejich rituální modlitby se od sunnitských liší. Text Koránu byl podle šíitského islámu měněn s cílem popřít nástupnický nárok Alího – Mohammedova zetě a synovce jakožto jednoho z 12 imámů.¹⁶

Pokud sunnita požádá o fatvu, což je jakýsi právní názor respektovaného učence na určitý islámský problém/otázku, a odpověď se mu nebude z jakéhokoli důvodu líbit, smí požádat o názor i jiného učence. Sunnitě dále nevěří, že v současném textu Koránu je nějaký „skrytý význam“. Co se týče fatvy, pokud se šíitský muslim hlásí ke konkrétnímu učenci, je povinný se řídit jeho názorem a je pro něj závazný. V rámci textu Koránu šíité věří, že kromě „povrchního“ významu textu je zde mnoho skrytých významů, které znají pouze imámové.¹⁷

1.2 Islámský fundamentalismus a islamismus

Je nutné uvést, že jednotná definice *fundamentalismu* neexistuje. Pojem *fundamentalismus* je dvojaký a jeho využití v sobě zahrnuje západní pokus o popis jevu, který lze od počátku 70. let 20. století sledovat ve společnostech islámských zemí, ale nelze jej popsat jinými termíny z „klasického“ pojmosloví západních společenských věd. Během nejméně třiceti let, kdy se tento fenomén usadil v politickém a ideologickém životě islámských zemí se odborníci snažili najít vhodnější termín, což byl termín *islamismus*. Stále však nejpřesnějším výrazem zůstává *fundamentalismus*, jenž znamená a obsahuje charakteristický rys náboženského proudu, který vyzývá k mravní obnově společnosti, a to

¹⁵ SCHIRRMACHER, Christine. *Islám a západní společnost*. Praha: Návrat domů. 2017. ISBN 978-80-7255-400-3, s. 107

¹⁶ Tamtéž, s. 108

¹⁷ Tamtéž, s. 108

prostřednictvím návratu k „fundamentům“, tedy k základům k doslovně interpretovaným a prožívaným původním náboženským textům.¹⁸

Podle T. Schirmachera lze o *fundamentalismu* mluvit pouze v takovém případě, kdy jde o násilí nebo ohrožení vnitřní bezpečnosti. Uvádí, že *fundamentalismus* lze nejstručněji vyjádřit jako militantní pravdivostní nárok. Dále se ztotožňuje s definicí „*Fundamentalismus je absolutní pravdivostní nárok, který neodlišuje církev od státu, a dokonce neodlišuje ani politiku od náboženství*“¹⁹, avšak dodává, že podle této definice by musely být vyňaty některé skupiny, na které se tradičně jako na fundamentalistické nahlíží. Upozorňuje také, že společnosti, která uznávají, ctí a prosazují lidská práva by neměla být v žádném případě jako fundamentalistická označována. Souhrnně pak Schirmacher definuje *fundamentalismus* jako militantní pravdivostní nárok, jehož nárok je odvozen od moci z nekritizovatelných, vyšších zjevení, hodnot či ideologií, přičemž míří proti náboženské svobodě a mírovým výzvám a pro dosažení svých cílů používá, ospravedlňuje a vybízí k užití nestátní či státní, avšak nedemokratické síly.²⁰

Podle A. Heywooda náboženský fundamentalismus lze chápat jako svébytnou ideologii, jelikož její principy představují vůči okolnímu světu jednotný ucelený názor. Tyto principy věřící považují za absolutní rigidní pravdy, které nelze ničím a nikým zpochybnit. Kromě přesvědčení o absolutní pravdě je dalším znakem také přesvědčení o věřících jako „vyvolených“ vyšší silou a také názor, že daný zákon pocházející od boha (v případě islámu např. Korán) má přednost před zákony sekulárními.²¹

¹⁸ MENDEL, Miloš. *Výzkumný projekt Ministerstva zahraničních věcí RM OI/O2/06: Klíčové pojmy a argumenty soudobého islámského fundamentalismu (Historická východiska a aktuální interpretace)*. Praha. odpovědný řešitel: Doc. PhDr. Miloš Mendel, CSc. [online]. [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/public/31/5c/86/73410_14945_RM_01_02_06.doc

¹⁹ PÁRAMO-ORTEGA, Raúl. *FUNDAMENTALISTEN SIND IMMER DIE ANDEREN* [online]. Brémy, 2005 [cit. 2022-02-04]. s. 17 Dostupné z: https://psydok.psycharchives.de/jspui/bitstream/20.500.11780/1032/1/Fundamentalisten_sind_immer_die_Anderen.pdf

²⁰ SCHIRRMACHER, Thomas. *Fundamentalismus jako militantní pravdivostní nárok: když se náboženství stane nebezpečným*. Praha: Návrat domů. 2019. ISBN 978-80-7255-423-2, s. 13, 22

²¹ HEYWOOD, Andrew. *Politologie*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. Politologie (Eurolex Bohemia). ISBN 80-864-3295-5, s. 83

Islamismus je pojmem, který je de facto výmyslem západní společnosti. První použití slova *islamismus* a *islamista* se nachází v anglických a francouzských textech z přelomu 17. a 18. století a původně byly tyto termíny chápány jako synonymum ke slovu islám, vyznavač islámu. Z tohoto důvodu si mnoho lidí i dnes představí pod pojmem islamista právě vyznavače islámu, nehledíc na to, zda je umírněným muslimem nebo třeba džihádistou, tedy hledí na něj bez politického kontextu. V období před první světovou válkou se častěji začal vyskytovat pojem islám a jeho původní předchůdce, pojem *islamismus*, se začal vytrácet. Souběžně se začal vyskytovat pojem fundamentalismus, který původně byl spojován s jednotlivými druhy protestantismu v USA. Představoval konzervativní formy protestantismu, které se bránily jakýmkoli prvkům modernismu a Darwinově evoluční teorii. V souvislosti s islámskou revolucí v Íránu se objevil právě pojem *islámský fundamentalismus* a od té doby je pojem *fundamentalismus* nejčastěji spojován s islámem. Toto vyvolalo celou řadu diskuzí, jak mezi muslimy, tak mezi vědeckou obcí na Západě. Objevily se zde názory, které se snažily přejmenovat tento pojem na islámský aktivismus, islámský revivalismus apod. V 70. letech 20. století se opět objevuje pojem *islamismus* jako označení pro nově vzniklá islámská hnutí. Termín se stal velmi populárním a využíval se pro označení ideologických a politických aspektů islámu. Ve Francii to byla snaha o nahrazení pojmu islámský fundamentalismus, zatímco v Anglii šlo o charakterizaci extrémních aspektů islámu. To mělo svůj původ v posílení extremismu u mnoha islamistických skupin v 90. letech. V dnešní době je *islamismus* chápán různými způsoby, avšak vědecká obec se snaží o zachování francouzského modelu, který je přesnější a více neutrální. Proto se začala řada odborníků zasazovat o přijetí pojmu, který je synonymem k pojmu islámský fundamentalismus, případně islámský radikalismus/extremismus apod.²²

Na pojmosloví lze nahlížet také tak, že pokud nehovoříme o islámu jen jako o náboženské víře nebo o kulturním systému, ale přidáme k tomu ráz politické

²² ČEJKA, Marek. Vývoj pojmu islamismus a jeho teoretické vymezení. In: *Korán, meč a volební urna: zdroje a podoby islamismu*. Praha: Academia, 2020. Orient (Academia). ISBN 978-80-200-3014-6, s. 30-34

ideologie, lze hovořit právě o islamismu ve smyslu náboženského fundamentalismu.²³

Podle L. Kropáčka je spojení mezi islámským fundamentalismem a islamismem takové, že islamismus je charakteristický intenzivními projevy islámu a zpolitizovává názory fundamentalistického pojetí islámu.²⁴

Předchozí dvě pojetí pojmu islamismu se shoduje i s pojetím K. Pliskové, která islamismus chápe zjednodušeněji jako politický islám. Uvádí, že odborníci se neshodují v jednotlivé definici. Někdo ho chápe jako politické hnutí, někdo jako ideologii nebo jako nástroj zneužití náboženství ve věci politiky.²⁵

P. Barša definuje islamismus jako politické hnutí, které je „antimoderní“ a „antizápadní“ a jehož cílem je „reislamizace“ společnosti. I když islamismus operuje ve jméně náboženství, je spíše analogií k levicově utopistickým a pravicově konzervativním antiliberálním revolučním hnutím, která byla součástí evropské modernizace a z nichž se rozvinul totalitarismus 20. století.²⁶

Podle P. Barši stylizují islamisté svůj program do tří vzájemně nezávislých sfér sociálního styku. Ty mají být posléze sjednoceny do jednoho celku, jehož základem je právo šari'a. Toto Barša shrnuje do tří tezí:

- 1) Svrchovaná zkažená vláda státu má být nahrazena vládou Boží.
- 2) Nastolení rovnosti po kapitalismem vytvořené sociální propasti.
- 3) *Umma* (obec věřících – muslimů), která je univerzální a rozdrobená má být sjednocena.²⁷

²³ TIBI, Bassam. The Politicisation of Religion: Political Islam as a Defensive Cultural Response to Global Challenges. A Social-Scientific Interpretation. In: *Islam between culture and politics*. 2nd ed. New York: Palgrave Macmillan in association with the Weatherhead Center for International Affairs, Harvard University, 2005. ISBN 978-1403949905, s. 116-130

²⁴ KROPÁČEK, Luboš. *Islámský fundamentalismus*. Praha: Vyšehrad, 1996. ISBN 80-702-1168-7, s. 30-33

²⁵ PLISKOVÁ, Kateřina. *Propaganda džihádu: časopisy Al-Káidy, Islámského státu a Tálibánu v angličtině*. Brno: Barrister & Principal, 2016. ISBN 978-80-7485-113-1, s. 28

²⁶ BARŠA, Pavel. Západ a islamismus: střet civilizací, nebo dialog kultur? Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001, Politologická řada. ISBN 80-859-5996-8, s. 72-73

²⁷ Tamtéž, s. 73

Islamismus dále můžeme rozlišovat na násilný a nenásilný, musíme si však uvědomit, že i nenásilný islamismus v sobě skrývá riziko, neboť vytváří podhoubí a základy pro islamismus násilný. V rámci práva šarí'a, které vymezuje čtyři základní typy džihádu je i džihád srdcem, rukou a jazykem, jenž mají charakter právě nenásilného islamismu.

Násilnou formu islamismu můžeme také pojmenovat právě jako islámský extremismus a může mít projevy terorismu. Jednotlivé pojmy však nelze jednoduše oddělit a často se dané jevy různě prolínají a odborníci často nejsou jednotní v daném pojmenování. Uvedené další pojmy si představíme v následujících kapitolách. Nejprve je potřebné objasnit různé proudy v rámci politického islámu, což se pokusí autorka v následném textu.

1.2.1 Wahhábismus

Wahhábismus vznikl v 18. století, původcem je Muhammad ibn Abd al-Wahhába. Jde o radikální reformní proud, který lze chápat jako určitou součást salafistického hnutí. Příslušníci tohoto proudu chápou samotný název pejorativně a preferují označení *muwáhidún* (vyznavači jedinosti boží) nebo jen *salafisté*. Při vzniku tohoto proudu byla za cíl radikální obroda islámu v Arábii a to, navrácení se k monoteismu (*tawhíd*) a k původní rané náboženské praxi. Tato snaha se prováděla zejména doslovným a striktním výkladem Koránu a zaujetím negativního postoje k jakékoli modernizaci a cizích vlivů. Základním dílem byla „Kniha monoteismu“ (*Kitáb at-tawhíd*). Tento směr se opíral o právní školu *mazhab* Ibn Hanbala. Wahhábismus se stavil ke směrům jako šíitský islám, súfismus a k jiným projevům lidového islámu odmítavě, považoval je za výdobytek nové doby. Extrémně se však příslušníci stavěli k vyznavačům křesťanství, židům a dalším jinověrcům. Když byl vyhnán ibn Abd al-Wahhába z Ujajny, jejíž vládce ho zpočátku podporoval, odešel následně do oázy Diríja, která byla ovládána rodinou Saúdů. Těm přísahal svoji věrnost. Wahhábismus se tímto stal oficiálním učením Saúdů a Saúdské Arábie.²⁸

²⁸ ČEJKA, Marek. *Korán, meč a volební urna: zdroje a podoby islamismu*. Praha: Academia, 2020. Orient (Academia). ISBN 978-80-200-3014-6, s. 86-92

1.2.2 Tradicionalistický fundamentalismus

Vznikl v 19. století, spojuje se s první vlnou odporu proti kolonizaci a je definovaný převážně tradičními intelektuálně-duchovními elitami. Tradicionalistický fundamentalismus akceptoval jak zakládající texty islámu, tedy Korán a sunnu, ale také jejich komentáře a nutně nevyklučoval formy lidového islámu jako je například súfismus. Právo šarí'a bylo vykládáno kazuisticky, tento druh fundamentalismu se hlásil k jedné z čtyř právních škol (šáfí'ovské, hanbalovské, málikovské nebo hanafijské) a základem bylo opakování a nápodoba. Patří sem například libyjské Sanúsíjové, hnutí imáma Šámila na Kavkaze, súdánské Mahdisté, včetně celosvětového hnutí Tablígí džamá'at.²⁹

1.2.3 Modernistický fundamentalismus

Už název působí absurdně, vzhledem k významu slova fundamentalismus. Představuje pokus ospravedlnit a odůvodnit modernizaci muslimských společenství náboženskou výzvou k návratu k předkům. Tvoří ho salafisté, kteří si již osvojili moderní evropskou vzdělanost. Jejich náboženská obroda měla za cíl sebezpotvrzení vůči západnímu světu a osvobození od jeho politického i sociálního poručnictví. Dále bylo cílem syntetizovat to nejlepší z evropské modernity a islámské tradice. Mezi představitele patří Džamál ad-Dín al-Afghání, Muhammad Abduh a Rašíd Ridá. Jako nástupce modernistického fundamentalismu považuje Barša islamismus, který je v podstatě jeho radikalizací. Dosud obdivované některé myšlenky západního světa se staly myšlenkami opovrhovanými. Myšlenka na obrodu islámu se stala ideologií a politickým hnutím. Mezi představitele patří Hasan al-Banná, Sajjida Qutba, Alí Šarí'at a další. Od islamismu se dále v 80. letech oddělilo jeho radikální křídlo salafistický džihádismus, který se hlásí ke globální a totální válce proti „bezbožnému“ západnímu světu a všem odpadlíkům muslimského světa. Mezi ně patří zejména Umar Abdar-Rahmán, Usáma bin Ládín za jednotlivce a Egyptský islámský džihád, GIA v Alžírsku a Al-Qá'ida za uskupení. K další

²⁹ BARŠA, Pavel. *Západ a islamismus: střet civilizací, nebo dialog kultur?* Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001, Politologická řada. ISBN 80-859-5996-8, s. 83-84

radikální odnoži patří hnutí Hamás jako představitel teritoriálně vymezeného radikalismu.³⁰

1.3 Salafismus a jeho typologie

Salafismus je možné chápat jako sunnitské teologické hnutí zabývající se očistou víry. Salafisté se zaměřují na odstranění modlářství a potvrzení Boží jednoty a tvrdí, že jsou jedinými muslimy, kteří poznali pravý (autentický) islám, skutečný smysl „*tawhídu*“ – jednosti Boží. Ti, kteří uctívají kameny, svaté, hrobky atd., jsou považováni za odpadlíky, zejména pak šíité. Podle odborníků salafismus dnes označuje silně rozrůzněný, komplikovaně ideologicky a nábožensky motivovaný trend v sunnitském islámu, který není konstruován ani jednotným diskurzem, ani sociální skupinou, ani konkrétní autoritou, přičemž lpí na svém fundamentalistickém výkladu islámu a netoleruje ostatní, tj. neuznává pluralitu názorů v rámci islámu.³¹

Co se týče vztahu salafismu k islamismu, nelze tyto dva pojmy úplně separovat. O. Roy uvádí, že tyto pojmy v rámci konceptu moderního fundamentalismu vzájemně vedle sebe oscilují mezi dvěma póly – revolučním a reformistickým, což vede k tomu, že praktické rozdíly mezi těmito pojmy lze těžko definovat. Čejka uvádí jako příklad prolínání salafistů a islamistů Saudskou Arábií v 60. letech 20. století, kde se vzájemně promíchali tamní wahhábističtí salafisté a egyptští islamisté, kteří tam emigrovali. Naproti tomu se v Egyptě v období po arabském jaru islamisté a salafisté proti sobě tvrdě vymezili.³²

Salafismus 21. století je ovšem od původního hnutí z konce z konce 19. a počátku 20. století poměrně výrazně odlišný. Nelze než souhlasit s Lubošem Kropáčkem, že „*vnitřní historie obrodných myšlenek se nepoddává snadno*

³⁰ BARŠA, Pavel. *Západ a islamismus: střet civilizací, nebo dialog kultur?* Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001, Politologická řada. ISBN 80-859-5996-8, s. 84-85

³¹ ADRAOUI, Mohamed-Ali. *Purist salafism in France*. ISIM Review 21/1, s. 12-13. Radical Milieus and Salafis Movements in France: Ideologies, Practices, Relationships with Society and Political Visions, MWP 2014/13 Max Weber Programme, 2008. EUI ISSN 1830-7728

³² ROY, O. *The Failure of Political Islam*. London: I. B. Taurus. (2007). ISBN 978-0674291416, s. 24

*pokusům o názorové utřídění.*³³ Na jiném místě připouští, že pojem salafíjský islám dnes označuje pravděpodobně syntézu fundamentalismu a ne-západní modernosti.³⁴ Dále ve své starší publikaci Kropáček upozorňuje, že orientalisté pod termínem salafíja rozumí reformní hnutí Afgháního a Abduha. Nicméně dodává, že „mnozí muslimové hovoří dnes o salafíji z jiného úhlu a v odlišném světle jako o zásadně protizápadním revivalismu.“³⁵ Nejedni muslimové mají za cíl „očistit“ islámskou víru od pozdějších „úprav“ a chtějí se vrátit ke způsobu života svých předků a k jejich víře (*as-salaf as-sálih*). Později se přijalo označení *salafíja*, jemuž se časem dostalo podle L. Kropáčka dvojího pojetí. Prvním pojetím je salafíja označením reformního hnutí zahájeného Afgháním, Abduhem a M. Rašidem Ridou a jejich následovníky, které mělo za cíl obnovu slávy islámu pomocí osvojení západní vědy a techniky. Druhé pojetí je takové, že muslimové ho označují za protizápadní revivalismus, tedy v dnešní době je brán salafismus – salafíjský islám (*al-islám as-salafí*) – jako islámský fundamentalismus.³⁶

M. Čejka rozlišuje také dvě pojetí salafismu. V širším kontextu jej charakterizuje jako konzervativní islámský proud, či filozofii, jejíž kořeny sahají až do doby před vznikem moderního islamismu. V rámci tohoto pojetí sem můžeme zařadit i wahhábismus, který autorka přiblížila v předešlé kapitole. V užším slova smyslu salafismus popisuje jako modernistický proud, který vznikl v druhé polovině 19. století v Egyptě. Jeho zakladatel je Džamál ad-Dín al-Afghání a jeho pokračovatelé jsou Muhammad Abduh a Rašíd Ridá.³⁷

Salafismus je tedy zejména islámský proud, jehož cílem je návrat ke kořenům. Jak už bylo zmíněno, samotný název tohoto proudu na toto poukazuje – slovo *salaf* (předkové). Vyzívá k uctívání původních hodnot islámu a k návratu ke Koránu a ctihodným předkům. Vzhledem k tomu, že postupem času

³³ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 4. vyd. Praha: Vyšehrad, 2006. ISBN 80-7021-821-5, s. 257

³⁴ KROPÁČEK, Luboš. *Islám a Západ: historická paměť a současná krize*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2002. ISBN 8070215402, s. 194-195

³⁵ KROPÁČEK, Luboš. *Islámský fundamentalismus*. Praha: Vyšehrad, 1996. ISBN 80-702-1168-7, s. 28

³⁶ Tamtéž, s. 28

³⁷ ČEJKA, Marek. *Korán, meč a volební urna: zdroje a podoby islamismu*. Praha: Academia, 2020. Orient (Academia). ISBN 978-80-200-3014-6, s. 95

se k původnímu prvotnímu islámu přidružily a zformovaly různé druhy dalších tradic, lidových zvyklostí, pověr atd., nejsou tyto „nánosy“ pro příslušníky salafismu považované za islámské, neboť nemají oporu v Koránu nebo v jiných autentických zdrojích a odsuzují je.³⁸

V dnešních západních médiích je salafismus často ztotožňován s islamistickým radikalismem, terorismem nebo například wahhábismem. Média mají tendenci terminologii ve velké míře zjednodušovat, v tomto případě také například neodlišují salafismus od salafistického džihádismu. Je nutné tyto pojmy od sebe odlišovat.

Salafismus je dle Čejky velmi široký proud, který má sice společné základy anebo společné cíle, avšak jednotlivé proudy salafismu se mohou lišit například způsoby, jak těchto cílů dosáhnout. Jednotlivé odnože salafismu se mohou lišit ve způsobu myšlení a nazírání například na politiku či používání násilí. V praxi se můžeme setkat se salafismem jako s postojem, který nemá za cíl ani obsah žádné politické vyjádření, tak s pojetím salafismu jakožto formu politického aktivismu nebo dokonce jako formu, která se vymezuje nejen proti západu, ale i proti ostatním proudům islámu a která využívá násilných prostředků k dosažení cílů – salafistický džihádismus.³⁹

1.3.1 Typologie salafismu

Podle Čejky můžeme rozdělit v dnešní době salafismus na dva hlavní reformní proudy, a to na ortodoxní salafismus a modernistický salafismus. Základy ortodoxního salafismu bychom mohli hledat už v 18. století v rámci radikálního reformního fundamentalismu – wahhábismu. Jejich snaha o reformu spočívala v navrácení se k tradičnímu původnímu islámu a očistit islám od „nánosů“ pozdější doby. Ortodoxní proud vykládá Korán a další hlavní prameny doslovně a odmítá islámský racionalismus a projevy mystiky.⁴⁰

³⁸ ČEJKA, Marek. *Korán, meč a volební urna: zdroje a podoby islamismu*. Praha: Academia, 2020. Orient (Academia). ISBN 978-80-200-3014-6, s. 86

³⁹ Tamtéž, s. 88

⁴⁰ Tamtéž, s. 86-87

Modernistický salafismus se projevuje v druhé polovině 19. století a jejich reforma spočívala v modernistické reakci na vliv západního osvícenství, dále na kolonialismus a na politickou a společenskou situaci. Neodmítali některé aspekty modernity přicházející ze západních zemí, návrat k tradici předků brali více symbolicky.⁴¹

Mluvíme-li o ortodoxním salafismu, který tvořen zejména wahhábisty ze Saudské Arábie, lze ho podle Q. Wiktorowitze rozdělit do tří skupin, přičemž M. Čejka zdůrazňuje, že Wiktorowitz se ve své typologii zaměřil zejména na Saudskou Arábii a opomíjí salafismus, který se formoval v Egyptě a dalších místech.

1. Puristický salafismus
2. Politický salafismus
3. Salafistický džihádismus⁴²

1.3.2 Puristický salafismus

Má nejhlubší kořeny a je nejrozšířenějším typem salafismu. Jeho představitelé jsou podle Čejky islámští fundamentalisté s izolacionistickými tendencemi a jejich postoj k okolnímu světu je mírumilovný. Jejich největší hodnota je dosažení čistoty islámu. Vymezují se zejména proti soudobému pojetí politiky a jejich aktivitám, neboť Korán je pro ně nejvýše postaveným zákonem s nejvyšší právní silou a ten se může dostat do rozporu s moderními demokraciemi, které podle nich nemají žádné právo si nárokovat vydávání zákonů. Toto právo náleží pouze Bohu. Dále považují politickou činnost jako zdroj nespravedlnosti i korupce, přičemž spravedlivá politika nastává až s Božím zákonem. Uznávají pouze nepolitickou a klidnou islámskou misi. Purističtí salafisté zaujmají odmítavý postoj k západním hodnotám a vlivům, neboť jsou podle nich korumpující. Odmítavý postoj zaujmají i vůči některým liberálnějším muslimským směrům. Puristické salafisty spojuje

⁴¹ ČEJKA, Marek. *Korán, meč a volební urna: zdroje a podoby islamismu*. Praha: Academia, 2020. Orient (Academia). ISBN 978-80-200-3014-6, s. 95

⁴² WIKTOROWICZ, QUINTAN. *Anatomy of the Salafi Movement. Studies in Conflict* [online], [cit. 2021-11-16]. DOI: 10.1080/10576100500497004. (2006) ISSN 1057-610x. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10576100500497004>

s ostatními směry tedy cíl očistit islám, avšak odmítají násilné či politické způsoby jeho dosažení.⁴³

1.3.3 Politický salafismus

Politický salafismus vznikl přibližně v 80. a 90. letech minulého století. Zejména šlo o mladší generaci salafistů, která se vymezila vůči starší generaci puristických salafistů, neboť se tato mladší generace domnívala, že pomocí politických nástrojů lze efektivněji dosáhnout salafistických cílů, což puristický salafismus odsuzuje. Myšlenkový proud zaměřený na politický aktivismus v kombinaci s fundamentalistickým salafismem se změnil postupně v politický salafismus. Postupem času někteří političtí a radikalizovaní salafisté prostřednictvím založené salafistické platformy as-Sahwa („Probuzení“) začali kritizovat i královskou rodinu v Saudské Arábii, která byla puristicky založená a příliš apolitická. As-Sahwa prosazovala konzervativnější islámskou společnost, která měla být více chráněna před západními vlivy. Ostrý rozkol mezi puristickými salafisty a zpolitizovanými salafisty se vyhranil poté, co v roce 1991 duchovní představitelé puristických salafistů souhlasili s rozmístěním amerických jednotek v Saudské Arábii. V kontextu arabského jara se zejména v Egyptě, ale i v dalších zemích, od té doby začala vytvářet řada salafistických politických stran jako například Hizb džabhat al-iláh („Strana reformní fronty“) v Tunisku.⁴⁴

Jako příklad můžeme uvést i Usámu bin Ládina, jehož rodina měla s královskou rodinou v SAE velmi dobré vztahy. V době irácké invaze do Kuvajtu v roce 1990 se bin Ládin stavěl proti přijetí pomoci od Američanů, kteří by podle něj znesvětili svojí přítomností muslimskou půdu a nabídl tehdejšímu králi Fahdovi svoji pomoc, kdy by obranu zajistil pomocí jeho legie tvořené z řad jeho stoupenců. Fahda odmítl a přizval americké jednotky na území SAE. Toto gesto Usámu bin Ládina velmi rozhořčilo a začal otevřeně kritizovat saúdský režim za „spiknutí se se sionisticko-křížáckou aliancí.“

⁴³ ČEJKA, Marek. *Korán, meč a volební urna: zdroje a podoby islamismu*. Praha: Academia, 2020. Orient (Academia). ISBN 978-80-200-3014-6, s. 100-102

⁴⁴ Tamtéž, s. 102-106

1.3.4 Salafistický džihádismus

Podle Čejky je samotný pojem salafistický džihádismus připisován francouzskému orientalistovi Gillesi Kepelovi. Kepel označuje za salafistické džihádisty salafistické muslimy, kteří pro dosažení jejich idejí islámu volí militantní způsob a touží se stát bojovníky džihádu. Dále uvádí, že salafistický džihádismus je výsledkem protisovětského „afghánského džihádu“, který se objevil v 80. letech ve výcvikových táborech, kde se smíchali tradiční salafisté, wahhábisté, deobandisté a modernističtí islamisté, což mělo za následek vytvoření nové hybridní ideologie. Salafističtí džihádisté považují válečný konflikt jako příležitost, kdy může muslim projevit svou oddanost Bohu.⁴⁵

Podle S. Mahera je salafistický džihádismus široká a komplexní náboženská ideologie, která vychází jak konceptuálně, tak politicky z náboženství jako celku a kombinuje rozmanitý soubor idejí do spásonosného programu. Salafistický džihádismus obsahuje pět základních idejí: džihád, *takfír* (proces exkomunikace), *al-walá'wa al-bará* (láska a nenávisť nebo věrnost a odmítání ve jménu víry a Alláha), *tawhíd* (víra v jedinečnost a jedinstvo Boží) a *hákimíja* (idea islámské vlády).⁴⁶

V kontextu dnešní doby je džihádismus spojován především s nejradiálněšími islamistickými skupinami jako je Al-Qá'ida a ISIS. Do podvědomí veřejnosti se dostal nejvíce po útoku 11. září 2001 v USA. Džihádismus je laickou veřejností zejména chápán jako uskutečňování „svaté války“ – tedy džihádu.

1.4 Džihád

Tak jako dnes západní společnost negativně a s obavou vnímá džihád jako hrozbu, stejně tak některé muslimské frakce a společenství vnímají západní křesťanské země, myšlení a imperialismus jako hrozící nebezpečí. V dnešní době panuje v laické veřejnosti často nesprávná představa pojetí slova džihád.

⁴⁵ KEPEL, Gilles. *Jihad. The Trail of Political Islam*. Harvard: Harvard University Press, 2002. ISBN 9780674010901, s. 219

⁴⁶ MAHER, Shiraz. *Salafi-Jihadism: The History of an Idea*. London: Oxford University Press, 2016. ISBN 9780141986265, s. 207-208

Mylně je spojováno s militantním pojetím „svaté války“ ve jménu islámu a má v západních zemích negativní konotaci, na rozdíl od muslimských zemí, kde má konotaci pozitivní a je spojeno s upřímnou vírou v islámské náboženství.

Podle Miloše Mendela byl význam džihádu v průběhu historie proměnlivý. Na úplném začátku, než Mohammed odešel z Mekky do Medíny, verše Koránu hovoří o džihádu srdcem - tedy jako osobní zbožnost. V období před bitvou u Badru a po ní, je džihád chápán v jeho násilné formě, kdy je ospravedlňováno vraždění nevěřících jako obrana před nimi. Poté se ve verších hovoří o vybízení k boji proti nevěřícím kdekoliv a úmyslnému nastražování nástrah proti nim. Tedy v této době bylo jeho pojetí takové, jak si ho dneska představuje laická veřejnost, a jak ho chápou dnešní salafističtí džihádisté/teroristé.⁴⁷

Džihád a náboženské představy o něm jsou součástí právního kodexu šarí'a. Každá muslimská škola může mít odlišný pohled na vyložení tohoto pojmu. Podle toho, jak se na výklad džihádu dívá škola, tak podle toho se odvíjí náhled muslimů této školy na svět. Jako příklad můžeme uvést Hanbalovskou právní školu, která považuje násilný džihád za šestý pilíř islámu. Tato škola považuje tedy šíření islámu silou (džihád mečem) za hlavní povinnost každého muslima. Jiné právní školy džihád chápou mírněji, a to jako snahu o obranu před nevěřícími. Jiné školy džihád chápou jako upřímné plnění náboženských povinností vyplývajících z víry.⁴⁸

Džihád můžeme rozdělit do čtyř forem:

1. Džihád srdcem (*al-džihád bi'l-kalb*) – jde o prohlubování osobní zbožnosti zejména dodržováním pravidel vyplývajících z náboženství a konání dobra a snaha o přemožení hříchu a pokušení. Je označován jako „velký džihád“ (*al-džihád al-akbar*) a byl příznačný pro prvotní mekkánskou etapu islámu.

⁴⁷ MENDEL, Miloš. *Džihád: islámské koncepce šíření víry*. Vyd. 2., rozš. V Brně: Atlantis, 2010. ISBN 978-80-7108-316-0, s. 32-35

⁴⁸ Tamtéž, s. 32

2. Džihád jazykem (*al-džihád bi'l-lisán*) – šíření víry slovem, je spojován s misijní činností a výzvou přijetí islámu.
3. Džihád rukou (*al-džihád bi al-jad*) – jde zejména o charitativní, sociální a obecně prospěšnou činnost.
4. Džihád mečem (*al-džihád bi as-sajf*) – jde o obranu a prosazování islámu násilnou formou. V praxi může jít o prosazení represí vůči nevěřícím na území islámu, násilné šíření islámu anebo o obranu proti nepříteli z vnějšku. Svůj původ má džihád mečem v době, kdy prorok Mohammed přišel do Medíny a začal uskutečňovat svůj politický záměr na sjednocení a ovládnutí celé Arábie. V té době učinil nová kázání, z kterých vznikly verše, které zastrašovaly a vybízely k boji.⁴⁹

„Vy, kteří věříte! Co je s vámi, že když je vám řečeno: „Vytáhněte do boje na cestě Boží!“, jste jako přikováni k zemi? Což se vám líbí více život na tomto než na onom světě? Vždyť užívání života pozemského je nepatrné oproti užívání v životě budoucím! Jestliže nevytáhnete do boje, Bůh vás potrestá trestem bolestným, vystřídá vás národem jiným a nebudete Mu moci v ničem uškodit, neboť Bůh je věru mocný nad každou věcí.“ (Korán, verše 9:38, 39)⁵⁰

Můžeme se setkat s rozdělením takovým, kdy je džihád srdcem označován přívlastkem jako „velký džihád“ a představuje duchovní a vnitřní každodenní boj muslima. Velkého džihádu se muslim snaží dosáhnout potlačením svých nedostatků, zejména špatných vlastností, potlačit pokušení, přemáhat hříchy, a naopak zvelebovat a rozvíjet dobré vlastnosti a samozřejmě chovat se v souladu s islámskou vírou. A ostatní tři formy – džihád jazykem, rukou a mečem bývají označovány jako „malý džihád“ (*al-džihád al-asghar*) a představují džihád na fyzické rovině. Druhým rozdělením, který vychází z hadís podle proroka Mohammeda je rozdělení takové, kdy se velkým džihádem chápe etický princip, tj. být lepší ve víře (*šaháda*) a malým džihádem se rozumí pouze džihád mečem, tedy svatá válka. Toto rozdělení vychází z hadís, konkrétně

⁴⁹ NEKOLA, David. *Islám a terorismus*. V Pstruží: Lukáš Lhořan, 2017. ISBN 978-80-906030-8-0, s. 74

PLISKOVÁ, Kateřina. *Propaganda džihádu: časopisy Al-Káidy, Islámského státu a Tálibánu v angličtině*. Brno: Barrister & Principal, 2016. ISBN 978-80-7485-113-1, s. 31

⁵⁰ HRBEK, Ivan (překl.). *Korán*. Praha: Academia, 2000. ISBN 80-200-0246-4.

z hadísu, kde údajně Mohammed po návratu z bitvy prohlásil: „*Vrátili jste se zpět z malého džihádu k velkému džihádu.*“ Mohammed vysvětlil pojem velký džihád jako „*boj se sebou samým*“. ⁵¹

E. Streusand uvádí, že v hadísech, např. od al-Bucharího, je džihád zmíněn v drtivé většině případů ve smyslu války. Válečný význam má džihád nejen v hadísech, ale i v Koránu. ⁵²

1.5 Náboženský terorismus

Terorismus se řadí vedle dalších jevů jako je organizovaný zločin, extremismus, náboženské a národnostní konflikty, hospodářské nebo ekologická rizika atp., jako jedna z hlavních bezpečnostních hrozeb současného světa. Vzhledem k obsáhlosti tématu terorismus se zaměříme v této kapitole jen na náboženský terorismus, zejména pak na islámský terorismus.

Od pojmu terorismus je vhodné odlišit pojem násilná radikalizace, neboť se tyto pojmy často nesprávně zaměňují. Násilnou radikalizaci chápeme jako proces, který směřuje k násilí. Tento pojem však plně nereflektuje postoje a názory směřující k násilí jedince nebo skupiny, ale spíše se na něj pohlíží jako na aspekt z hlediska vyhodnocování bezpečnostních hrozeb. To znamená, že radikální jedinci mohou zastávat radikální názory, a přitom nemusí jejich jednání vést k násilí či se pohybovat v nelegální sféře. Narozdíl od teroristů, kteří využívají násilí vždy, a to zejména manipulativně (snaha o vzbuzení emocí, zejména strachu), aby dosáhli požadovaného cíle. ⁵³

Náboženský terorismus spočívá ve snaze o prosazení představ vlastní náboženské komunity, často na úkor odlišných interpretací tohoto náboženství či na úkor jiných náboženství anebo sekularizace. Někdy může být udávána jako

⁵¹ MENDEL, Miloš. *Džihád: islámské koncepce šíření víry*. Vyd. 2., rozš. V Brně: Atlantis, 2010. ISBN 978-80-7108-316-0, s. 34-35

⁵² STREUSAND, E. Douglas. What Does Jihad Mean? In: *Middle East Forum* [online]. 1997 [cit. 2021-11-22]. Dostupné z: <https://www.meforum.org/357/what-does-jihad-mean>

⁵³ NEUMANN, Peter R. *Countering Violent Extremism and Radicalisation that Lead to Terrorism: Ideas, Recommendations, and Good Practices from the OSCE Region* [online]. International Centre for the Study of Radicalisation (ICSR), 2017, 28.9.2017 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://www.osce.org/files/f/documents/1/2/346841.pdf>

další příčina náboženského terorismu obrana vlastního náboženství před útoky mířenými proti jejich víře. Ve většině případech bývá cílem náboženských teroristů také upoutání pozornosti širší veřejnosti k vlastnímu náboženství. Nelze však opomenout, že v drtivé většině náboženského terorismu hraje kromě náboženského motivu také motiv politický, přičemž poměr náboženské a politické motivace může být vždy v různém poměru. Jak bylo zmíněno, často se může stát, že v konkrétních případech se zdánlivý náboženský terorismus bychom prakticky měli zařadit mezi politický, neboť cíle jsou převážně politického rázu. Z tohoto důvodu nelze snadno od náboženského terorismu oddělit terorismus politický. V současné době je největším představitelem náboženského terorismu zejména terorismus motivovaný islámem a jeho šířením.⁵⁴

Pro moderní západní společnost, včetně ČR je významnou hrozbou islámský terorismus. Mareš říká, že pro definici islámského terorismu je markantní to, že hlavní motiv islámského terorismu spočívá v náboženské identitě a tato dimenze je upřednostněna na úkor ostatních cílů, např. etnických nebo teritoriálních. S problémem islámského terorismu se také pojí radikální, extrémní výklad islámské víry. Toto pohlížení na islám se vyznačuje mimo jiné netolerancí, přivlastnění si nároku na absolutní pravdu a nesnášenlivostí. Z Koránu si vybírá účelově pouze některé části a často Korán vykládá doslovně, a to od kritiky západní modernity, až po vybízení k boji proti nevěřícím. Toto vše má radikální islámská obec tendenci politizovat čili vzniká islamistický terorismus. Islámský terorismus může být směřován vůči jako západní společnosti, tak i vůči odlišným frakcím islámu.⁵⁵

Co se týče náboženství a terorismu, existuje zde koncept tzv. katastrofického milenialismu. To znamená přesvědčení, že lidstvo žije ve zlém období a věří se v naději na dějinný zlom a začátek blaženého stavu. Je časté u skupin s židovským, křesťanských nebo islámským původem. Jejich cílem je

⁵⁴ BRZYBOHATÝ, Marian. *Úvod do problematiky terorismu a antiterorismu*. Praha: Policejní akademie České republiky, 1995. ISBN 80-859-8113-0, s. 18

⁵⁵ MAREŠ, Miroslav. *Terorismus v ČR*. Brno: Centrum strategických studií, 2005. ISBN 80-903-3338-9, s. 247-249

prostřednictvím násilí vyvolat v obětech strach, chaos, ale hlavně, vyvolat nebo uspíšit apokalyptickou bitvu, která by potvrzovala pravdivost jejich učení. Účelem je rozšířit paniku, která by měla za následek mobilizování sil k násilným akcím. Stupňování násilí dává naději ke způsobení nástupu zlomových událostí – apokalyptického zápasu.⁵⁶

V rámci islámské víry tento koncept spatřujeme v tom, že terorističtí islámisté vnímají právě západní svět jako zkažený, je zde doba úpadku zejména mravnosti a snaží se o nastolení globálního chalífátu, a to všemi prostředky včetně násilí. Bojovníci za svatou válku proti nemuslimům, kteří padnou v boji, budou obdarováni v nebi podle Koránu „nesmírnou odměnou“. Některé hadísy zmiňují „sedm požehnání Alláha“, z nichž jedno požehnání například hovoří o 72 pannách čekajících na mučedníky, tedy na ty, kteří zemřou mučednickou smrtí za svatým účelem. Zmíněná požehnání Alláha se začala používat jako jeden ze způsobů lákání muslimů k provedení sebevražedných teroristických operací.

Společným znakem náboženského terorismu je zejména černobílé vidění světa a společný extrémní výklad náboženské víry. Pro islámské teroristy navíc smrt v rámci plnění úkolů ve jménu Alláha představuje nejkratší cestu k Bohu. Pro tento velmi rizikový a nebezpečný fenomén existuje pojem sebevražedný terorismus.

Sebevražedný terorismus je fenoménem spojovaným zejména pro islámský terorismus. Od 90. let 21. století začal prudce stoupat počet sebevražedných útoků. První sebevražedný útok moderního terorismu spáchala radikální islámská skupina Hizballáh v 80. letech 20. století. Od té doby hovoříme o postupujícím vzniku moderního sebevražedného terorismu, kdy teroristické skupiny využívají sebevražedné útoky jednotlivců na dané cíle. Aby se dalo hovořit o sebevražedném útoku, je předpokladem úmrtí útočníka v rámci jeho vlastního útoku. Velmi často se pro tyto účely využívají vesty či pásy s výbušninami nebo dopravní prostředky, a to takovým způsobem, aby způsobily co největší škody, tedy útočníci si vybírají pro tyto prostředky velmi

⁵⁶ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Nová náboženství a násilí*. 1. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. Religionistika. ISBN 978-80-246-2861-5, s. 131, 207

frekventovaná místa. Výhodou pro útočníka je to, že může útok naplánovat na pro něj co nejvhodnější místo a čas.⁵⁷

Džihádistické teroristické skupiny si kladou za cíl vytvořit islámský stát, který se bude řídit právem Šarí'a. Džihádistické skupiny, jak už bylo zmíněno, odmítají demokracii a další politická uskupení, jelikož jediným zákonodárcem z jejich pohledu je Alláh. Ospravedlňují boj a terorismus proti nepřátelům konáním džihádu mečem na základě vlastního účelového výkladu Koránu. Hlavními představiteli džihádistických skupin je teroristická síť Al-Qá'ida a samozvaný Islámský stát. Jedná se o aktivní teroristické buňky. Teroristé z těchto uskupení nemusí mít hluboké znalosti islámu a striktně dodržovat dogmatický výklad Koránu. Často jim stačí pouze základní znalosti islámu. Ze zveřejněných zpráv EUROPOLu z roku 2020 lze vyčíst, že 70 % teroristických útočníků jsou muži ve věku 20 – 28 let. Džihádističtí teroristé nerozlišují mezi muslimy a nemuslimským obyvatelstvem, cílem je, aby dosáhli co nejvyššího počtu obětí a vyvolali tak reakci ze strany veřejnosti. Z toho vyplývá i to, že se zaměřují na útoky proti lidem, nikoli proti institucionálním cílům nebo budovám.⁵⁸

⁵⁷ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1, s. 160-161

⁵⁸ Džihádistický terorismus v EU od roku 2015. *Europarl.europa.eu: Evropský parlament* [online]. 2018, 02-08-2018, 23-09-2021 [cit. 2021-12-08]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/priorities/terorismus/20180703STO07127/dzihadisticky-terorismus-v-eu-od-roku-2015>

2. VYBRANÉ ISLAMISTICKÉ TERORISTICKÉ ÚTOKY V EU

2.1 Útok na Samuela Paty v Paříži

V pátek 16. října 2020 ve francouzském městě Conflans-Sainte-Honorine poblíž Paříže v cca 17:00 SELČ došlo k vraždě středoškolského učitele Samuela Paty.

Paty byl učitel na místní střední škole. Motivem pro jeho vraždu bylo to, že 6. října, tedy týden a půl před činem probíral ve své hodině téma svobody projevu. Během této hodiny ukázal studentům mj. karikatury Mohameda z francouzského satirického časopisu Charlie Hebdo, na jehož redakci byl spáchán teroristický útok v roce 2015. Následně v září 2020 byl spáchán teroristický útok na dva zaměstnance společnosti Premières Lignes u bývalé redakce Charlie Hebdo.

Pachatelem útoku na středoškolského učitele byl osmnáctiletý ruský uprchlík čečenského původu a islámského vyznání Abduláh Abujedovič Anzorov. Na učitele si 16. října 2020 počkal u školy, napadl ho nožem, přičemž ho usmrtil. Anzorov mu způsobil mnohačetná poranění hlavy, horních končetin a dutiny břišní, a nakonec mu uřízl hlavu. Pár minut po útoku Anzorova dopadla policie a střelbou ho usmrtila.⁵⁹

Protiteroristický prokurátor Jeana-Françoise Ricarda prohlásil, že útoku předcházely výhrůžky na adresu školy i samotného učitele. Anzorov měl podle něj ve Francii povolení k desetiletému pobytu jako uprchlík. Bezpečnostním složkám znám nebyl.⁶⁰

Prezident Emmanuel Macron útok odsoudil a prohlásil, že se jednalo o útok na svobodu slova, za nímž stojí islámský terorismus. Člen francouzského parlamentu Richard Ferrand označil vraždu jako útok na „svobodu projevu a hodnoty republiky“. *„Islamismus proti nám vede válku: Musíme ho vyhnat*

⁵⁹ ČTK. Pařížskému učiteli uřízl hlavu mladý Čečenec. Kantor v minulosti ukazoval žákům karikatury proroka Mohameda. *lidovky.cz* [online]. 2020-10-17 [cit. 2022-01-04]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/kvuli-brutalni-vrazde-ucitele-zadrzela-francouzska-policie-ctyri-osoby-mezí-zatcenými-je-i-nezletily.A201017_070548_In_zahranici_libs

⁶⁰ Tamtéž.

z *naší země silou*," uvedla předsedkyně krajně pravicové strany Národní sdružení (RN) Marine Le Pen.⁶¹

Reakce v bezpečnostní politice po teroristickém útoku

Prezident Macron společně s vládou v čele s J. Castexem představili po tomto útoku nový strategický plán ve formě zákona o „posílení republikánských principů“, který má cílit proti islámskému terorismu. Hlavní podstatou je potírání paralelní (nejen muslimské) společnosti s odlišnými hodnotami od hodnot demokratického státu i předcházení působení radikálních zahraničních vlivů na muslimy. Je nutno podotknout, že premiér J. Castex několikrát zdůraznil, že zákon („Zákon potvrzující respekt k zásadám republiky“ ze dne 24. srpna 2021) není namířen proti některému náboženství.

V rámci návrhu zákona Macron cílil také na snahu snadněji kontrolovat a rozpouštět náboženské spolky, mezi jejichž členy se objeví známky radikalismu. Vyzval také k upuštění od konání, kdy jsou věřící ovlivňováni imámy, kteří jsou do Francie vysíláni ze zahraničí, například z Maroka nebo Alžírsko. Což ve výsledku znamenalo, že každá muslimská organizace musí podepsat prohlášení o dodržování principů sekularismu a dále byly zrušeny muslimské spolky, u kterých hrozilo, že by zde docházelo k radikalizaci.

V rámci prevence před radikalizací muslimských dětí a jejich lepšího vzdělání a začlenění do francouzské společnosti prezident také cílil na omezení možnosti vyučovat děti doma. Vyjádřil se, že učit děti by neměli ani učitelé z jiných zemí, kteří jsou placeni tamními vládami. Uvedl, že by se mohly udělovat výjimky,

⁶¹ ČTK. Pařížskému učiteli uřízl hlavu mladý Čečenec. Kantor v minulosti ukazoval žákům karikatury proroka Mohameda. *lidovky.cz* [online]. 2020-10-17 [cit. 2022-01-04]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/kvuli-brutalni-vrazde-ucitele-zadrzela-francouzsko-policie-ctyri-osoby-mezí-zatcenými-je-i-nezletily.A201017_070548_In_zahranici_libs

a to pouze ze zdravotních důvodů. V rámci předškolní výuky uvedl, že má být povinná už od tří let.⁶²

Negativní reakci na návrh zákona měl představitel levicové strany poslanec Jean-Luc Mélenchon, který se o návrhu vyjádřil jako o „stigmatizaci muslimů“. V rámci Národního shromáždění byl nejvíce diskutovaná kritika z hlediska načasování projednávání tohoto návrhu zákona, které se konalo v době, kdy Francie čelila zdravotní krizi způsobené nemocí covid-19, neboť protiepidemická opatření byla v té době opět zpřísněna a země byla před prahem třetího lockdownu. Co se týče pravicových stran, ty vyjádřili kritiku, že s návrhem zákona se přišlo příliš pozdě a navrhovaná opatření v něm nejsou dostatečně razantní. Nejvýraznější osobou pravicové kritika byla představitelka ultrapravice Marine Le Pen.⁶³

V červenci 2021 byl návrh zákona schválen, přičemž se představitelé jak levice, tak pravice vyjádřili, že zákon nechají přezkoumat Ústavní radou. Mezinárodní organizace Amnesty International vyjádřila obavy o diskriminaci francouzských muslimů.

Následně francouzská vláda deportovala 231 radikálních islamistů, kteří byli sledováni tajnými službami jako vysoce rizikové osoby a neměli francouzské občanství.⁶⁴

V dubnu 2021 dorazil dopis adresovaný francouzskému prezidentovi a vládě od dvou desítek generálů ve výslužbě, kteří v něm vyzývali k obraně hodnot civilizace a varovali nebezpečím islamismu, rozpadem Francie a občanskou válkou. Dopis podpořila i krajně pravicová politička Marine Le Pen. Premiér

⁶² HAMPEJS, Martin. Macron vytáhl do boje proti islamismu. Snaží se odstříhnout domácí muslimy od zahraničního vlivu. *Lidovky.cz* [online]. Praha, 2020, 10. října 2020, 2020 [cit. 2022-01-05]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/macron-vytahl-do-boje-proti-islamismu-snazi-se-odstihnout-domaci-muslimy-od-vlivu-zahranici.A201010_102210_In_zahranici_rkj

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ CODY, John. France deports radical Islamists, but new ones are growing up in French schools. *Rmx.news* [online]. Budapešť: FWD affairs, 21.10.2020 [cit. 2022-01-18]. Dostupné z: <https://rmx.news/article/france-deports-radical-islamists-but-new-ones-are-growing-up-in-french-schools/>

Jean Castex ho odsoudil. Následně dopis podpořili i vojáci, kteří byli stále aktivně ve službě.⁶⁵

2.2 Teroristický útok ve Vídni

V pondělí 2. listopadu 2020 kolem 20:00 SELČ došlo k teroristickému útoku v centru hlavního města Vídně. Došlo ke střelbě, která se odehrála na několika místech v centru města mezi Hofburgem a Dunajským kanálem. Jedním z míst bylo poblíž hlavní městské synagogy v ulici Seitenstettengasse. Zde se také nachází hlavní vídeňská synagoga a řada kaváren.

Pachatelem útoku byl dvacetiletý Fejzulai Kujtim, který byl potomek albánských přistěhovalců ze Severní Makedonie a narodil se v Mödlingu u Vídně. Útočník byl vyzbrojen poloautomatickou puškou Zastava M70, pistolí, mačetou a atrapou pásu s výbušninami. Oběťmi se stali dva muži a dvě ženy. Jeden muž zemřel na místě, druhý muž a mladá servírka podleli zraněním během noci a k ránu zemřela v důsledku zranění ještě 44letá žena. Zraněných osob bylo celkem 23. Cílem byli tedy civilisté. Přibližně 9 minut po oznámení střelby na tísňovou linku na náměstí Schwedenplatz zneškodnili střelce příslušníci zásahové jednotky WEGA poblíž kostela sv. Ruprechta. K útoku se následně přihlásil samozvaný Islámský stát.⁶⁶

Útočník byl začátkem roku 2019 odsouzen ke 22 měsícům vězení za teroristické spolčení. Důvodem bylo, že se snažil dostat do Sýrie, kde chtěl bojovat v řadách členů samozvaného Islámského státu. Kujtim byl však zadržen v Turecku a vydán do Rakouska. Důvodem jeho sympatií k IS podle něj bylo, že od Islámského státu očekával lepší život, vlastní byt a samostatný příjem. S lidmi, kteří verbovali muslimy do jednotek IS se údajně setkal ve vídeňské mešitě v roce 2016. V prosinci 2019 byl ale podmíněčně jakožto mladistvý

⁶⁵ FABRE-BERNADAC, Jean-Pierre. Pour un retour de l'honneur de nos gouvernants: 20 généraux appellent Macron à défendre le patriotisme. *Valeursactuelles.com* [online]. Valeurs actuelles, 21.4.2021 [cit. 2022-01-18]. Dostupné z: <https://www.valeursactuelles.com/politique/pour-un-retour-de-lhonneur-de-nos-gouvernants-20-generaux-appellent-macron-a-defendre-le-patriotisme/>

⁶⁶ ČTK. Centrum Vídně se po útoku navrácí k životu. Bezpečnostní opatření ale trvají. *Denik.cz* [online]. Praha, 2020, 4.11.2020 [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sveta/viden-utok-terorismus-20201104.html

propuštěn a pod dohledem probačního úředníka docházel do sdružení DERAD, které se specializovalo na deradikalizaci radikálních islámských zločinců. Snaha o deradikalizaci vypadala jako úspěšná, neboť před sociálními pracovníky odsoudil říjnové teroristické útoky ve Francii – po útoku v Nice a včetně již zmíněného útoku na středoškolského učitele Samuela Paty.⁶⁷

Reakce v bezpečnostní politice po teroristickém útoku

Ministr vnitra K. Nehammer se po útoku vyjádřil směrem k občanům s doporučením, aby se vyhýbali veřejným místům. Současně vláda také posílila kontroly na hranicích země a v centru Vídně a vídeňské nemocnice zvýšily ostrahu. Zároveň s tímto všechny důležité místa v hlavním městě začala chránit armáda z důvodu využití policejních kapacit k protiteroristickým operacím.⁶⁸

Reakce České republiky byla taková, že čeští policisté byli povoláni preventivně k hlídání hraničních přechodů s Rakouskem. Policisté prováděli namátkové kontroly vozidel a cestujících. Policie také v České republice v reakci na teroristické útoky zvýšila dohled nad významnými židovskými památkami.⁶⁹

Společně s ČR zpřísnilo ostrahu hranic s Rakouskem i Německo a Itálie. Kontroly policejní orgány označily za takticky důležité. Itálie k ostraze hranic povolala nejen policisty, ale i vojáky. Italská ministryně vnitra Luciana Lamorgese současně svolala bezpečnostní radu státu.⁷⁰

Po těchto útocích reagovala řada evropských politiků a zdůraznila nutnost společného boje proti terorismu. V rámci společného boje proti terorismu se vyjádřil francouzský prezident E. Macron společně s rakouským kancléřem

⁶⁷ ČTK. Centrum Vídně se po útoku navrácí k životu. Bezpečnostní opatření ale trvají. *Denik.cz* [online]. Praha, 2020, 4.11.2020 [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sveta/viden-utok-terorismus-20201104.html

The Network of the November 2020 Vienna Attacker and the Jihadi Threat to Austria [online]. 14(2). CTC Sentinel, 2021 [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: <https://ctc.usma.edu/wp-content/uploads/2021/02/CTC-SENTINEL-022021.pdf>

⁶⁸ ČTK. Teroristický útok ve Vídni má čtyři oběti, 22 lidí je zraněných. Útočnicka při zásahu zastřelila policie. *Irozhlas.cz* [online]. 2020, 3. 11. 2020 [cit. 2022-01-12]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/utok-viden-synagoga-vystrely_2011022048_bar

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ Tamtéž.

S. Kurzem o tom, že by chtěli zrealizovat evropský plán spolupráce, který by řešil efektivnější kontrolu hranic v EU a boj proti radikálnímu islamismu.

Ministři vnitra členských států EU se ještě v listopadu toho roku sešli a v reakci na teroristické útoky spáchané ve Francii, v Německu a Rakousku se domluvili, že zintenzivní společnou snahu v boji proti terorismu, aniž by byly ohroženy společné hodnoty EU, tím je myšlená zejména demokracie, spravedlnost a svoboda projevu. Tuto dohodu jednotliví ministři v prosinci 2020 opět potvrdili.⁷¹

Tato dohoda nese název Společné prohlášení ministrů vnitra členských států EU k nedávným teroristickým útokům v Evropě. Ve Společném prohlášení se mimo jiné píše, že útoky, jež se odehrály v Paříži, Drážďanech, Conflans-Sainte-Honorine, Nice, ve Vídni a na dalších místech, zasáhly zcela stěžejním způsobem do klíčových zásad Evropské Unie. Co se týče Evropského rámce boje proti terorismu, dokument popisuje posilování bezpečnostní struktury a právního rámce jak na úrovni členských států, tak na úrovni EU za posledních dvacet let, a to zejména rozšíření úlohy Europolu, Eurojustu (rejstřík pro boj proti terorismu spravovaný Eurojustem) a Frontexu. Dále Společné prohlášení uvádí zlepšení sdílení informací, využívání evropských databází a informačních systémů a zlepšení policejní a justiční spolupráce. Dále popisuje, že byly přijaty legislativní nástroje v kontextu palných zbraní (Směrnice 2017/853/EU ze dne 17. května 2017 o kontrole nabývání a držení zbraní.), financování terorismu (Směrnice 2018/1673 ze dne 23. října 2018 o boji vedeném trestněprávní cestou proti praní peněz.) a trestního práva (Směrnice 2017/541 ze dne 15. března 2017 o boji proti terorismu; nařízení 2018/1805 ze dne 14. listopadu 2018 o vzájemném uznávání příkazů k zajištění a příkazů ke konfiskaci.). Dokument zdůrazňuje, že k provedení a uplatňování dosud platných opatření je třeba vynaložit další zdroje a úsilí.⁷²

⁷¹ Reakce EU na terorismus: Proč je pro EU boj proti terorismu jednou z priorit. *Consilium.europa.eu* [online]. 23.11.2021 [cit. 2022-01-12]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/fight-against-terrorism/>

⁷² *Joint Statement by the EU Home Affairs Ministers on the recent terrorist attacks in Europe.* [online]. 2020. [cit. 2022-01-12]. Dostupné také z: <https://www.consilium.europa.eu/media/46793/st12364.pdf>

Společné prohlášení uvádí a zdůrazňuje některá opatření. Jedno z opatření pod názvem Svoboda náboženství zdůrazňuje to, že snahy extremistů o likvidaci společenského řádu, který má svůj základ ve svobodě naráží na principy právního státu, a v rámci boje proti extremismu nesmí docházet k vyloučení a stigmatizaci náboženských skupin. Předkládá, že boj EU proti terorismu není namířen proti žádným náboženským nebo politickým přesvědčením, ale je namířen proti extremismu vyznačujícímu se fanatismem a násilím. Dalším z bodů je také zaměření na správnou a efektivní sociální integraci a dostalo se legálním migrantům pomoci pro správnou integraci. Rovněž je poukázáno na omezení nežádoucího ovlivňování vnitrostátních občanských a náboženských organizací formou netransparentního financování ze zahraničí. Dále posílení vztahů se třetími zeměmi, a to v otázkách vyhoštění pachatelů trestných činů a osob, které představují teroristickou nebo násilnou extremistickou hrozbu. V tomto kontextu Společné prohlášení vyzývá Evropskou Komisi a Evropskou službu pro vnější činnost, aby výrazněji podpořily plynulejší vyhošťování. Dále se uvádí za cíl zintenzivnit policejní práci, zaměřit se na přístup příslušných orgánů k digitálním informacím, zaměřit se na činnost zaměřenou na předcházení všem druhům extremistické propagandy, která hlásá násilí, financování extremistických skupin, a násilného extremismu.⁷³

V dokumentu se uvádí, že je zapotřebí účinnějších opatření vzhledem k rizikům spojeným s radikalizací ve věznicích, která vede k násilnému extremismu a terorismu, stejně tak i opatření ohledně propouštění takto radikalizovaných osob a osob za teroristické činy již odsouzených. Dalším cílem je snaha učinit maximum pro to, aby zahraniční terorističtí bojovníci nevstupovali nezjištěni do schengenského prostoru, ať již jsou občany některého členského státu EU, či nikoli. V dokumentu mimo jiné je na konci zdůrazněn význam zefektivnění stávajících opatření pro lepší ochranu veřejných prostor, včetně míst, kde se konají bohoslužby, a to všech vyznání.⁷⁴

⁷³ *Joint Statement by the EU Home Affairs Ministers on the recent terrorist attacks in Europe.* [online]. 2020. [cit. 2022-01-12]. Dostupné také z: <https://www.consilium.europa.eu/media/46793/st12364.pdf>

⁷⁴ Tamtéž.

3. AKTUÁLNÍ PROTITERORISTICKÁ OPATŘENÍ V EU

Třetí kapitola se zabývá ochranou zemí Evropské unie a jejími členskými státy před džihádismem a sebevražedným terorismem.

3.1 Opatření vůči terorismu ze strany EU

Evropská unie se v boji proti terorismu angažuje v posledních letech stále více, neboť i teroristická činnost v EU stoupá. Impulsem pro rozvoj protiteroristické politiky bylo zejména datum 11. září 2001, kdy byl spáchán teroristický útok na budovy Světového obchodního centra v New Yorku. Jednotlivé členské státy EU zodpovídají za protiteroristické operace v rámci spolupráce justice, policejních sborů a zpravodajských služeb. Aby byla spolupráce efektivní zejména na mezinárodní úrovni, Evropská unie zajišťuje výměnu informací mezi jednotlivými státy, podporuje jejich spolupráci, včetně spolupráce s dalšími mezinárodními organizacemi a stanovuje společný právní rámec v boji proti terorismu. Na úrovni společného evropského rámce byl přijat dokument Akční plán boje proti terorismu, který se neustále aktualizuje. Od roku 2011 existuje na evropské úrovni seznam subjektů, včetně jednotlivých osob, kteří jsou spojeni s teroristickými aktivitami. Dále EU vytvořila jednotlivé programy, které usnadňují práci členských států v boji proti terorismu a vzájemnou spolupráci. Jednalo se na základě Amsterodamské smlouvy o Program z Tampere, který měl zajišťovat mimo jiné bezpečnost občanů a hovořil konkrétně i o boji proti terorismu. Na něj navázal Haagský program, který mířil na posílení prostoru svobody, bezpečnosti a práva a byl vytvořen pro rok 2005–2010. Ten byl nahrazen Stockholmským programem, který stanovil všeobecné priority a politické cíle na období let 2010-2014. Ten po roce 2014 nebyl nahrazen novějším programem, ale byla vydána Evropskou radou „Strategická agenda pro Unii v čase změn“.⁷⁵

Co se týče organizace, která by v sobě zahrnovala boj proti terorismu, byl vytvořen v roce 2002 Eurojust. Poté přijala Rada EU v červnu 2002 Rámcové rozhodnutí o boji proti terorismu. Součástí tohoto dokumentu bylo Rámcové

⁷⁵ CDK. Protiteroristická politika. *Euroskop.cz* [online]. [cit. 2022-01-14]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9268/sekce/protiteroristicka-politika/>

Rozhodnutí Rady o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy. Rada EU v roce 2005 přijala Strategii pro boj proti terorismu, která má za cíl zvýšit bezpečnost Evropy a bojovat proti terorismu na celosvětové úrovni.⁷⁶

Dále Rada EU přijala v roce 2008 Strategii EU pro boj proti radikalizaci. Tento dokument slouží jako vodítko pro jednotlivé členské státy v rámci prevence a účinné reakce na nově se objevující hrozby. V roce 2014 následovalo přijetí Strategie pro boj proti terorismu a zahraničním bojovníkům se zaměřením na Sýrii a Irák. Tato strategie stanovuje několik prioritních oblastí jako je podpora iráckých orgánů a umírněné opozice v Sýrii, spolupráce s těmi třetími zeměmi, z nichž pocházejí zahraniční bojovníci, zlepšení spolupráce se třetími zeměmi za účelem odhalení náborových sítí a zahraničních bojovníků, zvýšení bezpečnosti na hranicích v zemích, které sousedí se Sýrií a Irákem; budování kapacit v oblasti ochrany letectví před protiprávními činy, zamezení úniku zbraní ze Sýrie a Iráku, budování kapacit v daném regionu umožňujících reagovat na teroristické útoky a spolupráce s regionálními a dalšími klíčovými partnery. Rada přijala revidované znění pokynů z této strategie v roce 2017.⁷⁷

V roce 2015 byl pověřen Europol, aby zřídil jednotku pro boj proti teroristické propagandě na internetu. Jejím cílem je odhalovat obsah propagující terorismus a násilný extremismus na internetu a poskytovat poradenství v této oblasti.⁷⁸

Na začátku roku 2016 začalo svoji činnost Evropské centrum pro boj proti terorismu. V rámci této instituce je umožněno členským státům intenzivnější sdílení informací a operativní spolupráci v rámci sledování a vyšetřování

⁷⁶ CDK. Protiteroristická politika. *Euroskop.cz* [online]. [cit. 2022-01-14]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9268/sekce/protiteroristicka-politika/>

⁷⁷ Nástin protiteroristické strategie pro Sýrii a Irák, se zvláštním důrazem na zahraniční bojovníky. In: 5369/15. Brusel: Rada Evropské unie. [online]. 2015. [cit. 2022-01-14]. Dostupné také z: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5369-2015-INIT/cs/pdf>

⁷⁸ EU Internet Referral Unit - EU IRU. *Europol.europa.eu* [online]. [cit. 2022-01-14]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/about-europol/eu-internet-referral-unit-eu-iru#fndtn-tabs-0-bottom-1>

zahraničních teroristických bojovníků, obchodování s nedovolenými palnými zbraněmi a financování terorismu.⁷⁹

V rámci března 2017 Rada EU přijala nařízení, které upravovalo přísnější systematické kontroly na hranicích za použití příslušných databází, a to všech osob překračujících vnější hranice. Dále přijala směrnici o boji proti terorismu, která upravuje pravidla posilující právní rámec EU při předcházení teroristických útoků, zejména tím, že směrnice kriminalizuje činy například podstoupení výcviku k terorismu nebo vycestování za účelem terorismu či organizování nebo usnadňování takových cest.⁸⁰

Co se týče opatření za poslední dva roky, od roku 2023 by měl začít fungovat Evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS). Je zřízen za účelem posílení vnitřní bezpečnosti, předcházení nedovolenému přistěhovalectví a snížení rizik v oblasti veřejného zdraví. V rámci systému bude možné provádět předběžné kontroly státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou osvobozeni od vízové povinnosti a cestují do schengenského prostoru, a pokud to bude nezbytné, tak jim vstup zamezit.⁸¹

V prosinci 2020 byla schválena nová strategie bezpečnostní unie na ochranu všech občanů v EU a na podporu evropského způsobu života, kterou vypracovala Evropská komise na období 2020–2025. Strategie je zaměřena na oblasti, ve kterých je EU schopná pomoci členským státům při posilování bezpečnosti obyvatelstva Evropy a respektování evropských hodnot a zásad.

Je nutné zmínit také opatření proti radikalizaci, která tvoří významnou část prevence v boji proti terorismu.

⁷⁹ European Counter Terrorism Centre - ECTC: A central hub of expertise working to provide an effective response to terrorism. *Europol.europa.eu* [online]. 14.12.2021 [cit. 2022-01-14]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-counter-terrorism-centre-ectc>

⁸⁰ *Směrnice evropského parlamentu a rady o boji proti terorismu*. In: Brusel. [online]. 2017, PE-CONS 53/16. [cit. 2022-01-14]. Dostupné také z: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-53-2016-INIT/cs/pdf>

⁸¹ Why is the EU launching a new travel authorisation system? *Etias.com* [online]. [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: <https://etias.com/>

Prevence v oblasti online propagandy je velmi důležitým prvkem pro boj s terorismem, neboť šíření radikálních postojů a myšlenek a zapojování muslimského obyvatelstva do rizikových akcí namířených proti evropským cílům a hodnotám vlastních pro západní společnost je neustále na vzestupu rovnoměrně s rozmachem moderních komunikačních technologií. Radikální a teroristická hnutí a organizace mohou snadno a rychle zveřejňovat a šířit své myšlenky kdekoli po celém světě. Tato propaganda způsobuje přísun nových přívrženců. V dnešní době se můžeme setkat na internetu s několika džihádisticky zaměřenými online magazíny jako je například časopis Inspire, ale i s různými džihádistickými fóry a chaty.

V roce 2021 přijala Rada EU právě z výše uvedených důvodů nová pravidla pro boj proti terorismu online, kdy od roku 2022 budou mít příslušné orgány ve členských státech pravomoc vydávat poskytovatelům služeb příkazy k odstranění teroristického obsahu a znemožnění přístupu k němu ve všech členských státech, a to do jedné hodiny.⁸²

Další fungující institucí je od roku 2011, kdy ji zřídila Evropská komise, síť RAN (Radicalization Awareness Network), která má za úkol zvyšovat povědomí o radikalizaci a spojovat důležité relevantní organizace a ostatní subjekty zabývající se předcházení radikalizaci a násilnému extremismu. RAN funguje po celé EU a spojuje zejména pracovníky a instituce, kteří fungují v terénu (např. sociální pracovníci, učitelé), včetně obětí radikalizace, politiky, OČTŘ, odborníky a akademiky zabývající se touto sférou apod. V roce 2015 bylo zřízeno RAN Centre of Excellence, které má za úkol propojení, rozvoj a šíření odborných znalostí, koordinuje celý RAN projekt a podporuje dialog mezi jednotlivými profesemi, institucemi a akademickými pracovníky. RAN vydalo sbírku přístupů (RAN Collection of inspiring practices), které se týkají prevence radikalizace a násilného extremismu. Jedná se o nejdůležitější výstup RAN sítě, zároveň poskytuje ucelený přehled o získaných poznacích a může sloužit jako praktický

⁸² Nařízení evropského parlamentu a rady o potírání šíření teroristického obsahu online. In: PE - CONS 19/21. Brusel. [online]. 2021. [cit. 2022-01-17] Dostupné také z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CONSIL:PE_19_2021_INIT

nástroj, ze kterého lze čerpat nápady a podněty v oblasti předcházení radikalizace a násilného extremismu.⁸³

RAN působí i v České republice jako pracovní skupina (RAN CZ), kterou spravuje Ministerstvo vnitra ČR. Tato platforma se zaměřuje na oblast radikalizace a deradikalizace v ČR a sdružuje mimo jiné i zástupce z akademické oblasti včetně Policejní akademie ČR v Praze.⁸⁴

Evropská unie začala v posledních letech řešit problém tzv. zahraničních teroristických bojovníků (v angl. FTF – Foreign terrorist fighters). Jedná se o bojovníky, kteří se rekrutovali v evropských zemích, připojili se k tzv. Islámskému státu a odcestovali např. do Sýrie a Iráku, kde bojovali za „svatou válku“. Nyní se tito islámští radikálové chtějí vrátit se svými rodinami do svých domovských zemí, což představuje pro EU značné bezpečnostní riziko. V roce 2017 RAN vydalo příručku „RAN MANUAL – Responses to returnees: Foreign terrorist fighters and their families“, která nabízí možné přístupy k zahraničním bojovníkům a jejich rodinám, přičemž akcentují na to, že by jednotlivé státy měly zohlednit jejich motivaci se vrátit a jejich aktuální stanovisko k Islámskému státu. Státy by měli zjistit o každém jednotlivci zejména důvod, proč se přidal k IS, jaké aktivity v rámci IS vyvíjel a jaká byla jeho funkce v rámci IS a motiv, proč se chce do domovské země vrátit. Na základě zjištění těchto věcí by stát měl posoudit bezpečnostní riziko, které jednotlivec představuje.⁸⁵

⁸³ Collection of inspiring practices. *Ec.europa.eu* [online]. [cit. 2022-01-27]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/home-affairs/networks/radicalisation-awareness-network-ran/collection-inspiring-practices_en

⁸⁴ DANICS, Štefan. Informace o RAN EU a participaci PA ČR na RAN CZ. *Bezpečnostní teorie a praxe* [online]. Praha, 2019, **2019**(3), s. 135-142 [cit. 2022-01-18]. Dostupné z: <https://veda.polac.cz/wp-content/uploads/2019/12/Informace-o-RAN-EU-a-participaci-PA-%C4%8CR-na-RAN-CZ.pdf>

⁸⁵ Radicalization Awareness Network (RAN). “Responses to returnees: Foreign terrorist fighters and their families.” RAN MANUAL, 2017. [online]. [cit. 2022-01-18]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/ran_br_a4_m10_en.pdf

3.2 Opatření proti terorismu ze strany jednotlivých vybraných států

Pro účely této kapitoly byly vybrány země Německo, Francie a Česká republika. Německo a Francie byly zvoleny z důvodu vyššího ohrožení terorismem a častých teroristických útoků a ČR byla zvolena z hlediska zmapování opatření v domovské zemi autorky této práce. Z hlediska zmapování opatření v rámci společné politiky EU v první části kapitoly, již autorka zmíněná opatření znovu neopakuje v rámci jednotlivých států.

Německo

Kromě již zmíněných společných evropských opatřeních protiteroristická strategie v Německu se značně věnuje prevenci, a to zejména v podobě předcházení radikalizace. Strategie cílí zejména na posílení základních liberálně demokratických hodnot, zlepšení integrace a sociální pospolitosti ve společnosti a podporuje mezináboženský dialog. Dále v zemi existuje celá řada deradikalizačních programů, které mají za úkol pomoci jedincům, kteří sami chtějí od extremistických skupin odstoupit.

Jako příklad zde můžeme uvést projekt „Violence Prevention Network“ (VPN). Tento projekt funguje od roku 2001 a zabývá se politickými a náboženskými radikály, kteří mají zájem vystoupit z extremistické scény. Mohou to být například osoby, které již byly odsouzeny za násilné trestné činy spojené s náboženským extremismem. V rámci projektu jsou zapojeni i bývalí členové radikálních uskupení, a to dává možnost lepší komunikace mezi danými jedinci. Projekt probíhá v rámci třech pilířů, jenž se od sebe liší z hlediska doby interakce s jedinci, a to od 23 týdnů v rámci malé skupiny vězňů ve věznici, přes roční podporu po propuštění jedince z vězení, až po podporu celé rodiny daného jednotlivce, jak před, tak po propuštění z vězení.⁸⁶

⁸⁶ Violence Prevention Network. *Violence-prevention-network.de* [online]. Berlin, 2001, 2022 [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://violence-prevention-network.de/?lang=en>

Jedním z programů na federální úrovni jsou také kontaktní místa pro radikalizaci řízená Spolkovým úřadem pro migraci a uprchlíky. Jedná se o celostátní horkou linku, kde lidé, kteří si nepřejí mluvit s policií, mohou nahlásit možné případy týkající se islamistického extremismu. Dále v rámci Spolkového úřadu pro migraci a uprchlíky existuje preventivní program Sociální práce s mládeží ve školách a zaměřuje se na náboženskou radikalizaci a je jedním z programů používaných k integraci škol do federálního preventivního programu.⁸⁷

Vrcholným strategickým dokumentem, který nastiňuje přístup k prevenci proti násilnému extremismu v Německu je Strategie spolkové vlády pro prevenci extremismu a podporu demokracie z roku 2016. Dokument definuje podporu demokratizace jako jeden ze dvou hlavních konceptů boje proti extremismu.⁸⁸

Národní program prevence proti islamistickému extremismu (NPP) přímo navazuje na snahy uvedené ve Strategii prevence extremismu a podpory demokracie. V rámci NPP je zmíněno Národní centrum prevence kriminality, které provádí výzkum prevence kriminality, včetně násilného extremismu, a podporuje přenos znalostí mezi oblastí výzkumu a oblastí praxe. Národní centrum prevence kriminality zastřešuje Německé fórum pro prevenci kriminality, které funguje jako podpora pro prevenci kriminality se snahou propojit státní a nestátní orgány a vzájemné předávání informací a osvědčených postupů v rámci prevence kriminality.⁸⁹

Z důvodu německé historie je vláda povinna chránit a respektovat osobní soukromí, a proto má Německo jedny z nejpřísnějších zákonů o sledování osob na světě, přičemž přísnější opatření jsou často v rozporu s německou ústavou. V důsledku zvýšené hrozby terorismu však vláda zpřísnila opatření v ulicích a online. V červnu 2017 přidala německá vláda do německého trestního

⁸⁷ Asylum and refugee protection. *Bamf.de* [online]. 2021 [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: https://www.bamf.de/EN/Startseite/startseite_node.html

⁸⁸ HERZOG ZU MECKLENBURG, Michael a Ian ANTHONY. *Preventing violent extremism in germany: coherence and cooperation in a decentralized system* [online]. Stockholm: Stockholm International Peace Research Institute, 2020, 2020 [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: https://www.sipri.org/sites/default/files/2020-08/wp_2005_violent_extremism.pdf

⁸⁹ Das DFK auf einen Blick: Ziel / Kernaufgaben: *Kriminalpraevention.de* [online]. Bonn [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: <https://www.kriminalpraevention.de/wir-ueber-uns.html>

zákoníku mnoho bezprecedentních nových pravidel o veřejném dohledu. Tím došlo k velkému nárůstu počtu bezpečnostních kamer instalovaných ve městech a federální policii bylo povoleno nosit na hlídce ochranné kamery. Mezitím jsou příslušné orgány zodpovědné za sledování „protiústavní“ a extremistické činnosti prostřednictvím zachycování dat zasílaných skrze telekomunikační sítě (např. e-mail, telefony a textové zprávy). Příslušné orgány si vyžádají data od poskytovatelů telekomunikačních služeb, nebo prostřednictvím takzvaného „trojského zákona“, který umožňuje instalaci malwaru do počítačů a chytrých telefonů. Zachycená data mohou být uložena po dobu až šesti měsíců.⁹⁰

V rámci novely trestního zákoníku v červnu 2017 přibyla možnost preventivní detence pro extremistické pachatele, kteří byli pravomocně odsouzeni za přípravu závažného trestného činu souvisejícího s vyjmenovanými činy, tj. čin nebezpečný pro stát, financování terorismu nebo podpora teroristické organizace.⁹¹

Německo také disponuje seznamem zakázaných organizací, který vydala německá vláda a tvoří ho většinou neonacistické a islamistické skupiny. Kdokoli, u koho by bylo zjištěno spojení s takovými skupinami, ať už prostřednictvím šíření propagandistických materiálů nebo propagování jejich symbolů, může být stíhán. Dále byl implementován zákon o symbolech protiústavních skupin. Od roku 2014 byla na seznam přidána vlajka, kterou používá takzvaný „Islámský stát“.⁹²

V roce 2019 Spolkový úřad kriminální policie (BKA) vytvořil oddělení věnované islámskému terorismu a extremismu. Dále Německo v roce 2019 posílilo své nástroje pro boj proti terorismu prostřednictvím změn zákona o státní

⁹⁰ Why you should know about Germany's new surveillance law. *Opendemocracy.net* [online]. 2017 [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://www.opendemocracy.net/en/digitaliberties/why-you-should-know-about-germanys-new-surveillance-law/>

⁹¹ *Dreiundfünfzigstes Gesetz zur Änderung des Strafgesetzbuches – Ausweitung des Maßregelrechts bei extremistischen Straftätern*. In: Berlín, 2017. Dostupné také z: https://www.bmj.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/Dokumente/BGBl_StGB_extremistStraftaten.pdf?__blob=publicationFile&v=2

⁹² HEIN, Matthias von. Germany's terrorism watch list: What you need to know. *Dw.com* [online]. Berlín: Deutsche Welle, 2018, 2018 [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/germanys-terrorism-watch-list-what-you-need-to-know/a-46728126>

příslušnosti, které vstoupily v platnost 8. srpna 2019. Němci s dvojitým občanstvím, kteří se zúčastní bojových aktivit pro teroristickou skupinu v zahraničí, mohou o své německé občanství přijít. Toto se vztahuje pouze na dospělé osoby, které mají druhou státní příslušnost.⁹³

Na jaře roku 2021 vešel v platnost Zákon o boji proti pravicovému extremismu a zločinu z nenávisti. Mimo jiné zákon hovoří o tzv. ohlašovací povinnosti, jejíž základem je, aby platformy sociálních médií hlásily kriminální projevy Federálnímu úřadu pro kriminální policii, přičemž trestní výrazy, které jsou hlášeny, jsou taxativně definovány v rámci Zákona o zlepšení prosazování práva na sociálních sítích („NetzDG“) z roku 2017. Tento zákon uvádí seznam trestných činů, které mají být odstraněny, zablokovány a nahlášeny. Jedná se zejména o: šíření dětské pornografie, šíření propagandy a symbolů protiústavního organizování, příprava násilné akce proti státu, výchova a podpora zločineckých a teroristických společenství, podněcování k nenávisti, reprezentace násilí apod.⁹⁴

Dále přistoupilo Německo 22. února 2021 k tzv. Pekingské úmluvě a tzv. Pekingskému protokolu, které byly projednány v rámci Mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO) v Pekingu v roce 2010. Pekingská úmluva a Pekingský protokol jsou výsledkem společného úsilí mezinárodního společenství pro účinné stíhání činů, které představují hrozbu pro bezpečnost letectví, a tím také dále přispívají k boji proti terorismu. Smlouvy obsahují ustanovení o trestných činech a také pravidla o jurisdikci, vydávání a vzájemné právní pomoci, která se má

⁹³ Country Reports on Terrorism 2019: Germany. *U.S. Department of State* [online]. 2019 [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://www.state.gov/reports/country-reports-on-terrorism-2019/germany/>

⁹⁴ *Gesetz zur Bekämpfung des Rechtsextremismus und der Hasskriminalität*. In: Berlín. [online]. 2021. [cit. 2022-01-19]. Dostupné také z: https://www.bmj.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/Dokumente/Bgbl_Bekaempfung_Rechtsextremismus_Hasskriminalitaet.pdf?__blob=publicationFile&v=3
BAYER, Judit. Germany: New law against right-wing extremism and hate crime. *Inform.org* [online]. 2021, 24.4.2021 [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: <https://inform.org/2021/04/24/germany-new-law-against-right-wing-extremism-and-hate-crime-judit-bayer/>

vztahovat na některé činy, jako je nezákonné zabavení letadla nebo vypuštění některých nebezpečných látek z letadla.⁹⁵

Francie

Jak už bylo zmíněno výše, od roku 2021 platí ve Francii nový protiteroristický zákon: „Zákon o prevenci terorismu a shromažďování zpravodajských informací“ z 30. července 2021. Z hlediska prevence proti terorismu nový zákon obnovuje opatření ze zákona z roku 2017 (Zákon č. 2017-1510 ze dne 30. října 2017 Posílení domácí bezpečnosti a boje proti terorismu). Tato opatření jsou:

Schopnost místních orgánů zřídit zvláštní ochranné perimetry kolem míst a/nebo akcí považovaných za zvláště rizikové z hlediska možnosti spáchání teroristického útoku, jsou to např. koncerty nebo sportovní akce. Dále možnost vlády uzavřít místa pro bohoslužby, kde je podporován terorismus, nenávisť nebo diskriminace. Dalším opatřením je možnost vlády zavést „individuální monitorovací a sledovací opatření“ proti jednotlivcům, kteří představují „obzvláště závažnou“ hrozbu terorismu. Dále pak schopnost místních orgánů na základě soudního povolení nařídit orgánům činným v trestním řízení, aby provedli prohlídky jakéhokoli místa, pokud zde existuje „vážný důvod se domnívat, že toto místo navštěvuje podezřelý z terorismu“.⁹⁶

Tento zákon přidává k těmto opatřením nové funkce. Kromě toho, že vláda může zavřít místa pro bohoslužby, kde je propagován terorismus, nenávisť nebo diskriminace, může dále uzavřít i další prostory spojené s těmito místy. Kromě toho, osoby odsouzené za terorismus, které jsou považované za zvláště nebezpečné podléhají „soudním opatřením rehabilitace a prevence teroristické

⁹⁵ Gesetz zu dem Übereinkommen vom 10. September 2010 über die Bekämpfung widerrechtlicher Handlungen mit Bezug auf die internationale Zivilluftfahrt und zu dem Zusatzprotokoll vom 10. September 2010 zum Übereinkommen vom 16. Dezember 1970 zur Bekämpfung der widerrechtlichen Inbesitznahme von Luftfahrzeugen. In: Berlín. [online]. 2021. [cit. 2022-01-26]. Dostupné také z: https://www.bmj.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/Dokumente/Bundesgesetzblatt_Peking_Uebereinkommen.pdf?__blob=publicationFile&v=2

⁹⁶ BORING, Nicolas. France: President Signs New Antiterrorism Law. *Library of Congress* [online]. Washington, 2021 [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://www.loc.gov/item/global-legal-monitor/2021-08-23/france-president-signs-new-antiterrorism-law/>

recidivy“. Tato opatření, o kterých rozhodne soud na konci trestu odnětí svobody jednotlivce, mohou zahrnovat povinnost pobývat na určitém místě, účastnit se pohovorů nařízených soudcem a účastnit se programů sociální, zdravotní, vzdělávací nebo psychologické podpory. Tato opatření lze nařídít pouze osobám, které byly odsouzeny k pěti a více letům vězení za činy související s terorismem.⁹⁷

Nový zákon také obsahuje několik ustanovení o zpravodajských službách. Jeho cílem je zejména pozměnit a aktualizovat zákon o sledování a zpravodajských službách z roku 2015, aby se přizpůsobil novým technologiím a způsobům komunikace používanými teroristy. Podle nové legislativy budou francouzské zpravodajské služby moci experimentálně zachytit satelitní komunikaci. Tato část zákona má začít platit 31. července 2025. Kromě toho nový zákon opravňuje zpravodajským službám používat algoritmy ke skenování aktivity na internetu a procházení dat k odhalování možné teroristické činnosti. Toto použití algoritmů bylo původně povoleno již dříve zmíněným zákonem z roku 2015, ale v ustanovení byl začátek platnosti 31. prosince 2021. Tímto novým zákonem francouzský parlament trvale povolil používání algoritmů k odhalování možné teroristické činnosti. Dále nový zákon ukládá operátorům elektronických komunikací po dobu jednoho roku uchovávat technické údaje umožňující identifikaci zdrojů připojení a také technické údaje o používaných koncových zařízeních. Dále nový zákon také umožňuje vládě zakódovat signál dronů, aby jim zabránil létat nad určitými oblastmi, například nad velkými davy nebo oblastmi, kde létat nesmí. Nakonec, nový zákon omezuje přístup do národních bezpečnostních archivů. Zatímco archivované dokumenty národní bezpečnosti se stanou veřejně přístupnými po výchozí době 50 let, nový zákon zvyšuje počet výjimek pro dokumenty považované za zvláště citlivé. Některé dokumenty

⁹⁷ BORING, Nicolas. France: President Signs New Antiterrorism Law. *Library of Congress* [online]. Washington, 2021 [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://www.loc.gov/item/global-legal-monitor/2021-08-23/france-president-signs-new-antiterrorism-law/>

se navíc stanou veřejně přístupnými až poté, co je vláda shledá, že ztratily svou „provozní hodnotu“, i když to bude po 50 letech.⁹⁸

Po vydání nového zákona Ústavní rada zrušila ustanovení, která by vyžadovala, aby osoby, které strávily ve vězení alespoň pět let za trestné činy související s terorismem, byly sledovány a sledovány po dobu dvou let po skončení trestu, namísto jednoho roku podle současného zákona. Rada dále shledala, že ustanovení o národních bezpečnostních archivech jsou ústavně platná pouze tehdy, jsou-li vykládána tak, aby se vztahovala pouze na dokumenty, které by odhalovaly informace, které by jinak nebyly veřejně nepřístupné.⁹⁹

Dále zde figuruje již zmíněný zákon o islamistickém extremismu: „Zákon potvrzující respekt k zásadám republiky“ ze dne 24. srpna 2021. Tento zákon obsahuje řadu opatření, které se snaží vymýtit vše, co vláda považuje za zdroje extremismu ve francouzské společnosti. Kritici tohoto zákona zastávají názor, že tyto opatření jsou jen zástěrkou pro „protimuslimskou“ zaujatost. Zákon mění pravidla upravující domácí vzdělávání tím, že rodičům ukládá povinnost žádat o povolení od státu, přičemž dříve stačilo své záměry pouze oficiálně deklarovat, a omezuje důvody, které by takové povolení opravňovaly. Vzdělávání dětí doma je vnímáno jako možný zdroj „separatismu“, který podle vlády podkopává francouzské hodnoty, a to tím, že konzervativním muslimským rodinám poskytuje způsob, jak udržet své děti mimo veřejné školy.¹⁰⁰

Dále zákon také rozšiřuje přísné povinnosti náboženské neutrality nad rámec státních zaměstnanců na každého, kdo je soukromým dodavatelem veřejné služby. Spolky, které usilují o státní dotace musí podepsat závazek „respektovat principy a hodnoty republiky“. Dále zákon zakazuje zdravotníkům vydávat „potvrzení o panenství“ před náboženskými sňatky. Po útoku na Samuela Paty

⁹⁸ BORING, Nicolas. France: President Signs New Antiterrorism Law. *Library of Congress* [online]. Washington, 2021 [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://www.loc.gov/item/global-legal-monitor/2021-08-23/france-president-signs-new-antiterrorism-law/>

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ Loi du 24 août 2021 confortant le respect des principes de la République. *Vie-publique.fr* [online]. 2021 [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://www.vie-publique.fr/loi/277621-loi-separatisme-respect-des-principes-de-la-republique-24-aout-2021>

bylo přidán další trestný čin, a to „ohrožování života jiných osob šířením informací týkajících se soukromého, rodinného nebo pracovního života“. Dále byl zavedený nový trestný čin „separatismus“, který chrání volené úředníky a veřejné činitele před hrozbami nebo násilím za účelem získání výjimky nebo odlišného uplatňování pravidel veřejné služby. Veřejní činitelé mohou také hlásit hrozby nebo útoky na jejich osobu prostřednictvím stávajícího výstražného systému. V reakci na teroristický atentát na učitele Samuela Paty poslanci vytvořili trestný čin „maření úřadu učitele“.¹⁰¹

Dále existuje ve Francii Národní plán prevence radikalizace. Tento plán formuluje 60 opatření, která jsou založena na mobilizaci a koordinaci mezi státními orgány, místními orgány a občanskou společností, přičemž zohledňuje zpětnou vazbu z terénu a osvědčené postupy, které Francie získává od evropských partnerů.¹⁰²

Česká republika

Ministerstvo vnitra neupravuje dokumenty pouze pro boj s terorismem, ale také zpracovalo dokument cílený proti extremismu a předsudečné nenávisti. Tento boj probíhá jak silovými, nebo operativně pátracími prostředky, ale je také zaměřen zpravidla na prevenci a osvětu společnosti. Snaha působit na jedince přichází již od školních let, a to například formou přednášek, školení nebo různých společenských akcí. Ministerstvo vnitra se též zaměřuje na zlepšení spolupráce s ostatními bezpečnostními složkami státu a nevládními organizacemi. Aby prevence a osvěta byla účinná, je nutné provést tyto úkony napříč celým spektrem společnosti. Ministerstvo vnitra z tohoto důvodu zahájilo osvětu a cílené školení svých zaměstnanců a dále vytvořilo speciální týmy zabývající se problematikou extremismu a předsudečné nenávisti.

¹⁰¹ Loi du 24 août 2021 confortant le respect des principes de la République. *Vie-publique.fr* [online]. 2021 [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://www.vie-publique.fr/loi/277621-loi-separatisme-respect-des-principes-de-la-republique-24-aout-2021>

¹⁰² Le plan national de prévention de la radicalisation. *Secrétariat général du Comité interministériel de prévention de la délinquance et de la radicalisation* [online]. Paris, 2019 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.cipdr.gouv.fr/pnpr/>

V současnosti zde existuje Akční plán boje proti extremismu a předsudečné nenávisti 2021-2022, ve kterém je pro účely této práce nejdůležitějším bodem strategický cíl zvýšit efektivitu boje se skupinami ohrožujícími demokracii. V rámci boje proti náboženskému extremismu, který vede až k teroristickému jednání jsou zde dva specifické cíle, a to posílení schopnosti bojovat s dezinformacemi s prvky xenofobie a posílení schopnosti detekovat radikalizované osoby.¹⁰³

Druhý zmíněný specifický cíl se opírá o projekt, který byl spuštěný Ministerstvem vnitra v roce 2019, který má název Detekce radikalizace v kontextu ochrany obyvatelstva a měkkých cílů před násilnými incidenty. Tento projekt identifikuje a vyhodnocuje bezpečnostní hrozbu radikalizace a zpracovává postupy a metodiky práce pro detekci a prevenci radikalizace v rámci ochrany obyvatelstva a měkkých cílů. Dále zajišťuje rozšíření informovanosti odborného personálu bezpečnostních sborů a dalších relevantních profesních skupin, jako jsou např. sociální pracovníci, vychovatelé, zdravotníci apod. prostřednictvím edukativního software, školení a metodiky vzdělávání.¹⁰⁴

Jako návrhové opatření pro řešení problematiky zde existuje i dokument Koncepce boje proti extremismu a předsudečné nenávisti 2021-2026. Koncepce navazuje na Akční plán. Koncepce pohlíží na extremismus jako na celek, avšak v souladu s Akčním plánem se věnuje i samotné radikalizaci osob, kde je zásadní schopností posílení stávajících mechanismů, spolupráci se zpravodajskými složkami a čerpání zkušeností a praxe z jiných zemí.¹⁰⁵

¹⁰³ Akční plán boje proti extremismu a předsudečné nenávisti 2021-2022. [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky, 2021, 19 s. schváleno vládou ČR dne 21. června 2021 usnesením č. 563. [cit. 2022-01-21]. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-protiextremismu.aspx>

¹⁰⁴ Detekce radikalizace v kontextu ochrany obyvatelstva a měkkých cílů před násilnými incidenty VI20192022117 Sdílet projekt. TA ČR Starfos [online]. Praha: TA ČR Starfos vyvinula, Technologická agentura ČR, 2018 [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: <https://starfos.tacr.cz/cs/project/VI20192022117>

¹⁰⁵ Koncepce boje proti extremismu a předsudečné nenávisti 2021-2026. [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2021, 63 s. [cit. 2022-01-21]. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>. Schválena usnesením vlády č. 563 ze dne 21. června 2021

Dlouhodobě se radikalizací zabývá Vězeňská služba České republiky a další státní subjekty jako např. Probační a mediální služba ČR. Strategie boje s radikalizací je založena na odborném vzdělávání zaměstnanců, kteří aplikují metody školení do praxe. Otázka extremismu a islámu je řešena na úrovni prevence ve školách a je vedena jako protiextremistická aktivita nad rámec Koncepce. Zaměřuje se na přednášky přinášející osvětu a pohled na islám jako takový.

V rámci České republiky byl z hlediska prevence radikalizace vytvořen i zcela nový projekt SAIRO (Systém analytické identifikace a radikalizace osob), který prostřednictvím monitoringu a následném vyhodnocení umožňuje vymezit osoby, které šíří radikalizační myšlenky anebo které jsou potenciálně náchylné k radikalizaci.¹⁰⁶

Stěžejním dokumentem, který se zabývá ochranou ČR před terorismem je dokument Strategie České republiky pro boj proti terorismu od r. 2013. Cílem této Strategie je především seznámení se s bezpečnostní situací na našem území z hlediska terorismu a také identifikace slabých stránek bezpečnostního systému, jež se dotýkají této oblasti. Dokument se zabývá ochranou obyvatelstva, infrastruktury a jiných potenciálně zranitelných cílů, zkvalitněním spolupráce mezi subjekty, které jsou zapojené do boje s terorismem, dále se zabývá bezpečnostním výzkumem, informováním veřejnosti, prevencí radikalizace, rekrutováním do teroristických vrstev a v neposlední řadě legislativní otázkou. Opatření uvedená v tomto dokumentu jsou ve shodě s opatřeními proti terorismu v rámci EU i NATO.¹⁰⁷

¹⁰⁶ DANICS, Štefan. Informace o RAN EU a participaci PA ČR na RAN CZ. *Bezpečnostní teorie a praxe* [online]. Praha, 2019, **2019**(3), s. 135-142 [cit. 2022-01-18]. Dostupné z: <https://veda.polac.cz/wp-content/uploads/2019/12/Informace-o-RAN-EU-a-participaci-PA-%C4%8CR-na-RAN-CZ.pdf>

¹⁰⁷ Strategie České republiky pro boj proti terorismu od r. 2013. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-hrozby-337414.aspx>

ZÁVĚR

Pro nastínění tématu je v této práci v úvodu stručně popsán historický pozadí islámu, včetně historicko-ekonomického kontextu počátku rozšíření muslimské minority na území Evropské unie, konkrétně na území Německa koncem 20. století. Dále jsou představeny základní pilíře islámu, které obsahují základní povinnosti muslima. Pro pochopení nesouladu mezi muslimským pohledem na uspořádání světa a mezi pohledem na svět z pohledu evropských kulturních zvyků je třeba zdůraznit, že jeden z důvodů je zakořeněn již v historii, kdy muslimský prorok Mohammed byl uznáván nejen jako náboženský vůdce, ale také jako zákonodárce, který měl přednost před ostatními normami, jelikož byl považován za zvoleného a vybraného samotným Alláhem jako zprostředkovatel jeho vůle. Z tohoto vychází snaha radikálně smýšlejících muslimů (zejména pak džihádistických salafistů) o sjednocení světské a náboženské obce pod vedením chalífy, tedy mají za cíl v konečné fázi dosáhnout globálního chalífátu, a to včetně použití militantních metod, které jsou ospravedlňovány v rámci militantního pojetí šíření víry – džihád mečem.

V rámci práce jsou vymezené pojmy jako islámský fundamentalismus, který si nárokuje absolutní pravdu a ze své podstaty míří proti náboženské svobodě. Radikální formy islámského fundamentalismu k dosažení svých cílů používají, ospravedlňují a vybízí i k použití nedemokratických prostředků. Dále jsou představeny fundamentalistické proudy, zejména pak salafismus, jakožto širokospektrální myšlenkový proud a jeho dělení na proud puristický, politický a džihádistický. V kontextu salafistického džihádismu a pojmu džihád je třeba poukázat na často nesprávnou představu laické veřejnosti, kterou si představuje pod tímto pojmem, objasnit ho a brát v úvahu komplexnost tohoto pojmu.

V dalších kapitolách je představena problematika náboženského terorismu. Je vhodné upozornit na složitost při definování jednotlivých pojmů, jelikož neexistuje univerzální mezinárodně platná definice, což znesnadňuje formulovat a vymežit mezinárodní protipatření proti terorismu.

V rámci násilného radikálního islámu byly vybrány teroristické útoky, které se odehrály v zemích Evropské unie, kde hrozba islámského terorismu je velmi aktuálním tématem a následně byla zmapována protiteroristická opatření v EU a ve vybraných státech EU. Evropská unie je v posledních letech, co se týče boje s terorismem, velmi aktivní. Zhotovila celou řadu právních nástrojů, kterými hodlá hrozbě terorismu čelit. Opatření EU směřují jak do policejní oblasti a do oblasti justiční, ale také rozvíjí i opatření směřující k monitorování jak teroristických organizací, tak i jednotlivých osob, které představují bezpečnostní hrozbu, včetně sledování toků finančních prostředků proudících teroristickým organizacím a dále opatření důrazně směřují k výměně informací, dat a jiných prostředků mezi členskými státy, resp. jinými organizacemi. Evropská unie se snaží také bojovat s jevy jako je radikalizace, včetně boje s teroristickou propagandou online. Teroristické útoky dokazují, že bezpečnostní situace a připravenost zasáhnout v případě teroristického útoku je jedním z hlavních oblastí, na kterou by se jednotlivé státy měly zaměřit. Dále je nezbytné, aby se plně využívaly stávající nástroje a opatření pro sdílení informací, zejména programy fungující mezinárodně, a to z toho důvodu, že velký počet teroristů se v mnoha případech rekrutuje z řad osob, které jsou již bezpečnostním orgánům státu známy a které jsou vedené jako osoby představující hrozbu teroristického nebo jiného extremistického násilí.

Je nutné akcentovat také na prevenci, zejména cílit na úspěšnou integraci migrantů, poskytnout jim v tomto směru pomoc, zejména pokud se jedná o zvládnutí úředního jazyka v dané zemi a pomoc při nalezení vhodné práce. Dále je nutno bojovat proti teroristické propagandě a nelegálnímu obsahu a zaměřit se na opatření proti radikalizaci a deradikalizaci. Je třeba udržovat a chránit evropské hodnoty zejména co se základních práv týče, včetně svobody projevu. Na závěr je třeba podtrhnout, že militantní ideologie radikálního islámu představuje pro Evropskou unii permanentní hrozbu, jež v blízké budoucnosti zcela jistě nezmizí, ale bude mít pravděpodobně tendenci se zvětšovat, neboť stejně tak celá islámská víra je v Evropské unii na vzestupu a její radikální výklady nelze vymýtit. Z tohoto důvodu je na místě snažit se všechna rizika spojená s hrozbou islámského terorismu alespoň minimalizovat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

MONOGRAFIE

1. BARŠA, Pavel. *Západ a islamismus: střet civilizací, nebo dialog kultur?* Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001, Politologická řada. ISBN 80-859-5996-8.
2. BRZYBOHATÝ, Marian. *Terorismus I.* Praha: Police History, 1999. ISBN 80-902-6701-7.
3. BRZYBOHATÝ, Marian. *Terorismus II.* Praha: Police History, 1999. ISBN 80-902670-4-1.
4. BRZYBOHATÝ, Marian. *Úvod do problematiky terorismu a antiterorismu.* Praha: Policejní akademie České republiky, 1995. ISBN 80-859-8113-0.
5. ČEJKA, Marek. *Korán, meč a volební urna: zdroje a podoby islamismu.* Praha: Academia, 2020. Orient (Academia). ISBN 978-80-200-3014-6.
6. DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus.* Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017. ISBN 978-80-7452-122-5.
7. HEYWOOD, Andrew. *Politologie.* Praha: Eurolex Bohemia, 2004. Politologie (Eurolex Bohemia). ISBN 80-864-3295-5.
8. HILLENBRANDOVÁ, Carole. *Islám. Historie, současnost a perspektivy.* Praha: Paseka, 2017. ISBN 978-807432-685-1.
9. HRBEK, Ivan (překl.). *Korán.* Praha: Academia, 2000. ISBN 80-200-0246-4.
10. KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu.* Praha: Vyšehrad, 1993. ISBN 80-7021-125-3.
11. KROPÁČEK, Luboš. *Islámský fundamentalismus.* Praha: Vyšehrad, 1996. ISBN 80-702-1168-7.
12. KROPÁČEK, Luboš. *Islám a Západ: historická paměť a současná krize.* 1. vyd. Praha: Vyšehrad. 2002. ISBN 8070215402.
13. KEPEL, Gilles. *Jihad. The Trail of Political Islam.* Harvard: Harvard University Press, 2002. ISBN 9780674010901.
14. MAHER, Shiraz. *Salafi-Jihadism: The History of an Idea.* London: Oxford University Press, 2016. ISBN 9780141986265.
15. MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1.
16. MAREŠ, Miroslav. *Terorismus v ČR.* Brno: Centrum strategických studií, 2005. ISBN 80-903-3338-9.

17. MENDEL, Miloš. *Džihád: islámské koncepce šíření víry*. Vyd. 2., rozš. V Brně: Atlantis, 2010. ISBN 978-80-7108-316-0.
18. NEKOLA, David. *Islám a terorismus*. V Pstruží: Lukáš Lhoťan, 2017. ISBN 978-80-906030-8-0.
19. PLISKOVÁ, Kateřina. *Propaganda džihádu: časopisy Al-Káidy, Islámského státu a Tálíbanu v angličtině*. Brno: Barrister & Principal, 2016. ISBN 978-80-7485-113-1.
20. ROY, O. *The Failure of Political Islam*. London: I. B. Taurus. (2007). ISBN 978-0674291416.
21. SCHIRRMACHER, Christine. *Islám a západní společnost*. Praha: Návrat domů. 2017. ISBN 978-80-7255-400-3.
22. SCHIRRMACHER, Thomas. *Fundamentalismus jako militantní pravdivostní nárok: když se náboženství stane nebezpečným*. Praha: Návrat domů. 2019. ISBN 978-80-7255-423-2.
23. TIBI, Bassam. *Islam between culture and politics*. 2nd ed. New York: Palgrave Macmillan in association with the Weatherhead Center for International Affairs, Harvard University, 2005. ISBN 978-1403949905.
24. VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Extremismus a společnost*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-665-1.
25. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Nová náboženství a násilí*. 1. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. Religionistika. ISBN 978-80-246-2861-5.

ČASOPISECKÉ ČLÁNKY

1. ADRAOUI, Mohamed-Ali. *Purist salafism in France*. ISIM Review 21/1, s. 12-13. Radical Milieus and Salafis Movements in France: Ideologies, Practices, Relationships with Society and Political Visions, MWP 2014/13 Max Weber Programme, 2008. EUI ISSN 1830-7728.

ZÁKONNÁ ÚPRAVA A INTERNÍ AKTY

1. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 94/2010., o činnosti na úseku extremismu, sekt a diváckého násilí

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

1. Asylum and refugee protection. *Bamf.de* [online]. 2021 [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: https://www.bamf.de/EN/Startseite/startseite_node.html
2. Akční plán boje proti extremismu a předsudečné nenávisti 2021-2022. [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky, 2021, 19 s. schváleno vládou ČR dne 21. června 2021 usnesením č. 563. [cit. 2022-01-21]. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-protiextremismu.aspx>

3. BAYER, Judit. Germany: New law against right-wing extremism and hate crime. *Inform.org* [online]. 2021, 24.4.2021 [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: <https://inform.org/2021/04/24/germany-new-law-against-right-wing-extremism-and-hate-crime-judit-bayer/>
4. BORING, Nicolas. France: President Signs New Antiterrorism Law. *Library of Congress* [online]. Washington, 2021 [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://www.loc.gov/item/global-legal-monitor/2021-08-23/france-president-signs-new-antiterrorism-law/>
5. CDK. Protiteroristická politika. *Euroskop.cz* [online]. [cit. 2022-01-14]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9268/sekce/protiteroristicka-politika/>
6. CODY, John. France deports radical Islamists, but new ones are growing up in French schools. *Rmx.news* [online]. Budapešť: FWD affairs, 21.10.2020 [cit. 2022-01-18]. Dostupné z: <https://rmx.news/article/france-deports-radical-islamists-but-new-ones-are-growing-up-in-french-schools/>
7. Collection of inspiring practices. *Ec.europa.eu* [online]. [cit. 2022-01-27]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/home-affairs/networks/radicalisation-awareness-network-ran/collection-inspiring-practices_en
8. Country Reports on Terrorism 2019: Germany. *U.S. Department of State* [online]. 2019 [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://www.state.gov/reports/country-reports-on-terrorism-2019/germany/>
9. ČTK. Teroristický útok ve Vídni má čtyři oběti, 22 lidí je zraněných. Útočníka při zásahu zastřelila policie. *Irohlas.cz* [online]. 2020, 3. 11. 2020 [cit. 2022-01-12]. Dostupné z: https://www.irohlas.cz/zpravy-svet/utok-viden-synagoga-vystrely_2011022048_bar
10. ČTK. Centrum Vídně se po útoku navrácí k životu. Bezpečnostní opatření ale trvají. *Denik.cz* [online]. Praha, 2020, 4.11.2020 [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sveta/viden-utok-terorismus-20201104.html
11. ČTK. Pařížskému učiteli uřízl hlavu mladý Čečenec. Kantor v minulosti ukazoval žákům karikatury proroka Mohameda. *lidovky.cz* [online]. 2020-10-17 [cit. 2022-01-04]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/kvuli-brutalni-vrazde-ucitele-zadrzela-francouzska-policie-ctyri-osoby-mezí-zatcenými-je-i-nezletily.A201017_070548_In_zahranici_libs
12. DANICS, Štefan. Informace o RAN EU a participaci PA ČR na RAN CZ. *Bezpečnostní teorie a praxe* [online]. Praha, 2019, 2019(3), s. 135-142 [cit. 2022-01-18]. Dostupné z: <https://veda.polac.cz/wp-content/uploads/2019/12/Informace-o-RAN-EU-a-participaci-PA-%C4%8CR-na-RAN-CZ.pdf>
13. Das DFK auf einen Blick: Ziel / Kernaufgaben. *Kriminalpraevention.de* [online]. Bonn [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: <https://www.kriminalpraevention.de/wir-ueber-uns.html>
14. Definice terorismu. *Mvcr.cz: Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra [cit. 2021-12-02]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/definice-terorismu.aspx>

15. Detekce radikalizace v kontextu ochrany obyvatelstva a měkkých cílů před násilnými incidenty VI20192022117 Sdílet projekt. TA ČR Starfos [online]. Praha: TA ČR Starfos vyvinula, Technologická agentura ČR, 2018 [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: <https://starfos.tacr.cz/cs/project/VI20192022117>
16. *Dreiundfünfzigstes Gesetz zur Änderung des Strafgesetzbuches – Ausweitung des Maßregelrechts bei extremistischen Straftätern*. In: Berlín, 2017. Dostupné také z: https://www.bmj.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/Dokumente/BGBl_StGB_extremistStraftaten.pdf?__blob=publicationFile&v=2
17. Džihádistický terorismus v EU od roku 2015. *Europarl.europa.eu: Evropský parlament* [online]. 2018, 02-08-2018, 23-09-2021 [cit. 2021-12-08]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/priorities/terorismus/20180703STO07127/dzhadisticky-terorismus-v-eu-od-roku-2015>
18. European Counter Terrorism Centre - ECTC: A central hub of expertise working to provide an effective response to terrorism. *Europol.europa.eu* [online]. 14.12.2021 [cit. 2022-01-14]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-counter-terrorism-centre-ectc>
19. EU Internet Referral Unit - EU IRU. *Europol.europa.eu* [online]. [cit. 2022-01-14]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/about-europol/eu-internet-referral-unit-eu-iru#fndtn-tabs-0-bottom-1>
20. FABRE-BERNADAC, Jean-Pierre. Pour un retour de l'honneur de nos gouvernants: 20 généraux appellent Macron à défendre le patriotisme. *Valeursactuelles.com* [online]. Valeurs actuelles, 21.4.2021 [cit. 2022-01-18]. Dostupné z: <https://www.valeursactuelles.com/politique/pour-un-retour-de-lhonneur-de-nos-gouvernants-20-generaux-appellent-macron-a-defendre-le-patriotisme/>
21. *Gesetz zu dem Übereinkommen vom 10. September 2010 über die Bekämpfung widerrechtlicher Handlungen mit Bezug auf die internationale Zivilluftfahrt und zu dem Zusatzprotokoll vom 10. September 2010 zum Übereinkommen vom 16. Dezember 1970 zur Bekämpfung der widerrechtlichen Inbesitznahme von Luftfahrzeugen*. In: Berlín. [online]. 2021. [cit. 2022-01-26]. Dostupné také z: https://www.bmj.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/Dokumente/Bundesgesetzblatt_Pekinger_Uebereinkommen.pdf?__blob=publicationFile&v=2
22. *Gesetz zur Bekämpfung des Rechtsextremismus und der Hasskriminalität*. In: Berlín. [online]. 2021. [cit. 2022-01-19]. Dostupné také z: https://www.bmj.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/Dokumente/Bgbl_Bekaempfung_Rechtsextremismus_Hasskriminalitaet.pdf?__blob=publicationFile&v=3
23. HACKETT, Conrad. 5 facts about the Muslim population in Europe. *Pew Research Centre* [online]. Wahington DC, 2017, 29. 11. 2017 [cit. 2021-9-28]. Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2017/11/29/5-facts-about-the-muslim-population-in-europe/>

24. HAMPEJS, Martin. Macron vytáhl do boje proti islamismu. Snaží se odstříhnout domácí muslimy od zahraničního vlivu. *Lidovky.cz* [online]. Praha, 2020, 10. října 2020, 2020 [cit. 2022-01-05]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/macron-vytahl-do-boje-proti-islamismu-snazi-se-odstrihnout-domaci-muslimy-od-vlivu-zahranici.A201010_102210_In_zahranici_rkj
25. HERZOG ZU MECKLENBURG, Michael a Ian ANTHONY. *Preventing violent extremism in germany: coherence and cooperation in a decentralized system* [online]. Stockholm: Stockholm International Peace Research Institute, 2020, 2020 [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: https://www.sipri.org/sites/default/files/2020-08/wp_2005_violent_extremism.pdf
26. HEIN, Matthias von. Germany's terrorism watch list: What you need to know. *Dw.com* [online]. Berlín: Deutsche Welle, 2018, 2018 [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/germanys-terrorism-watch-list-what-you-need-to-know/a-46728126>
27. HORA, Ladislav. Náboženství. *Encyklopedie.soc.cas.cz* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2020, 21.9. 2020 [cit. 2021-9-21]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/N%C3%A1bo%C5%BEenstv%C3%AD>
28. Islam in the UK - Statistics & Facts. *Statista* [online]. Statista Research Department, 2021, 5.8. 2021 [cit. 2021-9-28]. Dostupné z: <https://www.statista.com/topics/4765/islam-in-the-united-kingdom-uk/>
29. *Joint Statement by the EU Home Affairs Ministers on the recent terrorist attacks in Europe.* [online]. 2020. [cit. 2022-01-12]. Dostupné také z: <https://www.consilium.europa.eu/media/46793/st12364.pdf>
30. Koncepce boje proti extremismu a předsudečné nenávisti 2021-2026. [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2021, 63 s. [cit. 2022-01-21]. Dostupné také z: [:https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx](https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx). Schválena usnesením vlády č. 563 ze dne 21. června 2021
31. Le plan national de prévention de la radicalisation. *Secrétariat général du Comité interministériel de prévention de la délinquance et de la radicalisation* [online]. Paris, 2019 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.cipdr.gouv.fr/pnpr/>
32. Loi du 24 août 2021 confortant le respect des principes de la République. *Vie-publique.fr* [online]. 2021 [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://www.vie-publique.fr/loi/277621-loi-separatisme-respect-des-principes-de-la-republique-24-aout-2021>
33. MAREŠ, Miroslav. Extremismus v ČR: Islamistický extremismus. *Rvp.cz* [online]. Praha, 2014, 12. 9. 2014 [cit. 2021-11-28]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/g/19123/EXTREMISMUS-V-CR-ISLAMISTICKY-EXTREMISMUS.html>

34. MENDEL, Miloš. *Výzkumný projekt Ministerstva zahraničních věcí RM OI/O2/06: Klíčové pojmy a argumenty soudobého islámského fundamentalismu (Historická východiska a aktuální interpretace)*. Praha. odpovědný řešitel: Doc. PhDr. Miloš Mendel, CSc. [online]. [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/public/31/5c/86/73410_14945_RM._01._02._06.doc
35. *Nařízení evropského parlamentu a rady o potírání šíření teroristického obsahu online*. In: *PE-CONS 19/21*. Brusel. [online]. 2021. [cit. 2022-01-17] Dostupné také z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CONSIL:PE_19_2021_INIT
36. Nástin protiteroristické strategie pro Sýrii a Irák, se zvláštním důrazem na zahraniční bojovníky. In: *5369/15*. Brusel: Rada Evropské unie. [online]. 2015. [cit. 2022-01-14]. Dostupné také z: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5369-2015-INIT/cs/pdf>
37. NEUMANN, Peter R. *Countering Violent Extremism and Radicalisation that Lead to Terrorism: Ideas, Recommendations, and Good Practices from the OSCE Region* [online]. International Centre for the Study of Radicalisation (ICSR), 2017, 28.9.2017 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://www.osce.org/files/f/documents/1/2/346841.pdf>
38. Objevte Islám 12.: 5 pilířů Islámu (ÍMÁN). *IslamWeb.cz* [online]. Islámská nadace v Praze [cit. 2021-11-15]. Dostupné z: http://www.islamweb.cz/objevte_islam/12.htm
39. PÁRAMO-ORTEGA, Raúl. *FUNDAMENTALISTEN SIND IMMER DIE ANDEREN* [online]. Brémy, 2005 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: https://psydok.psycharchives.de/jspui/bitstream/20.500.11780/1032/1/Fundamentalisten_sind_immer_die_Anderen.pdf
40. Reakce EU na terorismus: Proč je pro EU boj proti terorismu jednou z priorit. *Consilium.europa.eu* [online]. 23.11.2021 [cit. 2022-01-12]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/fight-against-terrorism/>
41. Radicalization Awareness Network (RAN). "Responses to returnees: Foreign terrorist fighters and their families." RAN MANUAL, 2017. [online]. [cit. 2022-01-18]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/ran_br_a4_m10_en.pdf
42. RUDNICKA J., Religion in Deutschland und weltweit - Statistiken. *Statista* [online]. 2021, 12.07.2021 [cit. 2021-9-28]. Dostupné z: <https://de.statista.com/themen/125/religion/>
43. *Směrnice evropského parlamentu a rady o boji proti terorismu*. In: Brusel. [online]. 2017, PE-CONS 53/16. [cit. 2022-01-14]. Dostupné také z: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-53-2016-INIT/cs/pdf>
44. STREUSAND, E. Douglas. What Does Jihad Mean? In: *Middle East Forum* [online]. 1997 [cit. 2021-11-22]. Dostupné z: <https://www.meforum.org/357/what-does-jihad-mean>
45. Strategie České republiky pro boj proti terorismu od r. 2013. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-hrozby-337414.aspx>

46. ŠMÍD, Tomáš. *Nestátní hrozby v mezinárodní bezpečnosti*. Vysoká škola regionálního rozvoje a Bankovní institut – VŠ Ambis. [online]. s. 21. Praha, 2021. [cit. 2021-11-27]. Dostupné také z: https://is.ambis.cz/auth/el/ambis/zima2021/PNK_NHMB/um/Studijni_opora_-_Nestatni_hrozby_v_mezinarodni_bezpecnosti_-_2021.pdf
47. ŠOKA, Jakub a Radko HOKOVSKÝ. Extremistické výklady islámu Islamismus, džihádismus a fundamentalismus. *Europeanvalues.cz/cs* [online]. Praha, 8.9.2016 [cit. 2021-11-28]. Dostupné z: <https://europeanvalues.cz/cs/islam-a-extremismus/>
48. Terorismus. *Bis.cz* [online]. Praha: Bezpečnostní informační služba [cit. 2021-12-02]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/terorismus/>
49. *The Network of the November 2020 Vienna Attacker and the Jihadi Threat to Austria* [online]. 14(2). CTC Sentinel, 2021 [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: <https://ctc.usma.edu/wp-content/uploads/2021/02/CTC-SENTINEL-022021.pdf>
50. Threat posed to democracy by extremist parties and movements in Europe [online]. 2014 [cit. 2021-11-27]. Dostupné z: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=17142&lang=en>
51. Violence Prevention Network. *Violence-prevention-network.de* [online]. Berlin, 2001, 2022 [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://violence-prevention-network.de/?lang=en>
52. Why you should know about Germany's new surveillance law. *Opendemocracy.net* [online]. 2017 [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://www.opendemocracy.net/en/digitaliberties/why-you-should-know-about-germanys-new-surveillance-law/>
53. Why is the EU launching a new travel authorisation system?. *Etias.com* [online]. [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: <https://etias.com/>
54. WIKTOROWICZ, QUINTAN. *Anatomy of the Salafi Movement*. *Studies in Conflict* [online], [cit. 2021-11-16]. DOI: 10.1080/10576100500497004. (2006) ISSN 1057-610x. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10576100500497004>